

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПАД ЗОРКАЙ БЛАСЛАУЛЕННЯ

Хрысціянам Беларусі,
якія святкуюць
Ражджаство Хрыстова 25 снежня

*Дарагія суайчыннікі!
Ад усёй душы віншую вас
з Ражджаством Хрыстовым.
Для ўсіх хрысціян Ражджаство
з'яўляецца крыніцай веры, чысціні
і шчырасці, вучыць міласэрнасці
і чалавекалюбству, а значыць,
дапамагае станавіцца лепшымі,
больш гуманнымі, справядлівымі.
Гэты цудоўны час натхняе на
здзяйсненне добрых спраў, чуласць
і ўвагу да ўсіх, хто мае патрэбу
ў спагадзе, дапамозе і клопаце.
У Беларусі, дзе спаконвек побач
жывуць прадстаўнікі розных
веравызнанняў, Ражджаство
набывае асаблівы сэнс
як сімвал згоды
і ўзаемаразумення між
людзьмі. У такія дні мы
асабліва ясна
ўсведамляем, што мір
і спакой на роднай
зямлі залежаць ад
нас саміх. Толькі
разам,
аб'яднаўшы
намаганні, мы
зможам захаваць
дабрабыт у
агульным
беларускім доме,
зрабіць яго яшчэ
больш багатым
і прыгожым.
Няхай цяпло
Ражджэсцвенскіх дзён
сагравае вас увесь год і
прымнажае стваральную
энергію для працы
ў імя нашай Айчыны.
Жадаю вам і вашым блізкім
моцнага здароўя,
поспехаў, шчасця
і радаснага настрою.*

Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА
25 снежня 2010

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

У гэтыя перадсвяточныя
снежаньскія дні, у час,
калі ў Рэспубліцы
Беларусь выбіралі
Прэзідэнта дзяржавы,
народ шматнацыянальнай
Бацькаўшчыны
зноў аддаў свой
магутны незалежны Голас
за Аляксандра Лукашэнку.
Менавіта з ім
пераважная большасць
нашых грамадзян бачыць
далейшы стваральны
шлях Зямлі беларускай!

*З Калядамі
і надыходзячым
Новым годам!*

Культурны складнік інвестыцыйнай праграмы

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 20 снежня падпісаў Указ № 660 “Аб зацвярджэнні Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы на 2011 год”.

Будучыя інтэр’еры палаца Пуслуўскіх у Косаве.

дэнта Рэспублікі Беларусь на будаўніцтва вучэбна-трэніровачнага цэнтру фрыстайла са спартыўна-аздараўленчым комплексам у Мінску і рэканструкцыю з частковай рэстаўрацыяй будынка Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Сродкі дзяржаўнага мэтавага бюджэтнага фонду нацыянальнага развіцця будучы выкарыстаны, у прыватнасці, на будаўніцтва (рэканструкцыю) аб’ектаў комплексу будынкаў і збудаваньня кінастудыі “Беларусьфільм”.

Праект комплексу будынкаў “Беларусьфільм” пасля рэканструкцыі.

Праграмай прадугледжана Br2480,5 млрд. на будаўніцтва 313 аб’ектаў.

У 2011 годзе плануецца выкарыстоўваць сродкі рэзервнага фонду Прэзі-

Будучыня Купалаўскага тэатра.

Плануецца таксама завяршыць рэканструкцыю другога пусковага комплексу Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж”, будынка пад размяшчэнне Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі ў Мінску, збудаваньня Дняпроўска-Бугскага канала, першай чаргі рэстаўрацыі Косаўскага палацава-паркавага ансамбля, другога і трэцяга пусковага комплексу чацвёртай чаргі рэканструкцыі аб’ектаў Цэнтральнага батанічнага саду Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Сродкі рэспубліканскага бюджэту сканцэнтраваны на сацыяльна значных аб’ектах, якія рэальна ўвесці ў эксплуатацыю ў 2011 годзе, а таксама на пераходных аб’ектах, прадугледжаных мэтавымі праграмамі, з высокай ступенню будаўнічай гатоўнасці для ўводу іх у эксплуатацыю ў наступныя гады.

Паводле паведамлення
Прэс-службы
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Залатыя струны фонду

Спецыяльнаму фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі споўнілася 15 гадоў. Фінальны клічнік святкаванняў быў пастаўлены ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета, на сцэне якога адбыўся справаздачны канцэрт з красамоўнай назвай “Таленты Беларусі”.

У зале прысутнічалі старшыня Савета фонду Ніна Мазай, міністр культуры нашай краіны Павел Латушка.

За 15 гадоў фонд падтрымаў 1867 юных і маладых талентаў і 113 творчых калектываў. Цікавыя звесткі пра дзейнасць фонду, удзячныя словы на яго адрас ад стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў можна было пачуць у гэты вечар. Шмат інфармацыі было і ў буклетах, што прадастаўляліся публіцы, і ў відэафільме, які быў прадманстраваны адрозна ад звычайных музычных уверцюр: спачатку — у фае, дзе выступаў ансамбль цымбалістаў “Залатая струна” Мінскага музычнага вучылішча імя М.Глінкі пад кіраўніцтвам Ганны Полесавай, а потым — на сцэне, дзе валадарыў сімфанічны аркестр тэатра і дырыжор Вячаслаў Воліч. Менавіта ў суправаджэнні гэтага калектыву адбыліся амаль усе далейшыя сольныя выступленні.

Канцэрт у двух аддзяленнях, які доўжыўся больш за тры з паловай гадзіны, праляцеў літаральна на адным дыханні, бо асвятлялі

яго сапраўдныя суперзоркі. І ніяк іначай! Уладзімір Солтан, малодшы сын аўтара опернага “Дзікага палявання...”, скарэй неверагоднай віртуознасцю і надзвычайнай музычнасцю. Фінал Скрыпнічнага канцэрта П.Чайкоўскага ў выкананні Сяргея Беларэцава быў варты Гран-пры Міжнароднага конкурсу імя гэтага кампазітара. А Дзяніс Ліннік з Рэспубліканскага музычнага каледжа імя І.Ахрэмчыка так вольна, палётна, запальна сыграў найскладаны Трансцэдэнтны эцюд Ф.Ліста! Вельмі густоўна, разнастайна на гукавых фарбах прагучалі “Цыганскія напевы” П.Сарасата. Гэта не Улада Беражная прадманстравала скрыпку А.Гварнеры, нядаўна набытую нашай краінай, а скрыпка пазвала магчымасці нашай салісткі! У выкананні адчувалася і шаўкова-атласная мяккасць, і срэбны звон маністаў, і гулькі дыямантавыя россыпы... Пералічваць можна ўсіх! Другое аддзяленне напоўніў прадманстравала таксама патэнцыял маладых салістаў тэатра, падтрыманых фондам. Іх майстэрства — лепшы доказ паспяховага абраных кірункаў.

Акрылены рамантык у Мінску

23 снежня ў Мінску, на вуліцы Інтэрнацыянальнай, перад музеем “Дом Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX ст.” — філіялам Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь — урачыста адкрылі манументальную скульптурную кампазіцыю, прысвечаную Валенцію Ваньковічу. Аўтар — скульптар Уладзімір Слабодчыкаў, архітэктары — Юрый Казакоў і Ірына Дорахава.

На адкрыцці бронзавай кампазіцыі з праніклівымі, шырымі словамі пра мастака, нашага вялікага земляка, выступілі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапацёў, дырэктар кампаніі-спонсара Вадзім Максіменка, якая часткова фінансавала стварэнне гэтага твора, архітэктар Армен Сардараў, а таксама аўтар — скульптар Уладзімір Слабодчыкаў. У адкрыцці брала ўдзел начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталіна Рудзікава.

Уладзімір Пракапацёў, Вадзім Максіменка, Павел Латушка, Віталіна Рудзікава і Уладзімір Слабодчыкаў пад час адкрыцця помніка.

Мы ўжо пісалі, што праца над творам ішла больш за 10 гадоў. І нарэшце, у гонар 210-годдзя з дня нараджэння жываліца (1800 — 1842 гг.) у беларускай сталіцы з’явіўся яшчэ адзін цудоўны вобраз нашага славаўтага земляка.

Бронзавая фігура на нізкім п’едэстале пад назвай “Раніца мастака” адлюстроўвае маладога Валенція Мельхіёравіча Ваньковіча, з палітрай і пэндзлем, у часы яго найвышэйшага творчага ўзлёту, незадоўга да таго, як ён назаўжды пакінуў Радзіму. І так здарылася, што хутка ў Парыжы, у доме свайго блізкага сябра Адама Міцкевіча, ён памёр, і такім чынам знайшоў свой апошні прыстанак на могілках Манмартра.

Валенцію Ваньковічу — канешне, знакавая фігура ў беларускай культуры. Ды і не толькі ў беларускай: яго ведалі ва ўсёй Еўропе як мастака, цудоўнага рамантыка, як душэ-

на шчодрара і камунікабельнага чалавека, якога цанілі сучаснікі. Мне здаецца, што У.Слабодчыкаў вельмі тонка працуў “нутро” вобраза “мастака высокіх здольнасцей”, не ўпаў у залішнюю, празмерную пафаснасць і нейкую “барочнасць”. Рамантычная скульптура зроблена нібы на адным дыханні, на першы погляд — сціпла, але вельмі пераконаўча і прыцягальна.

Пасля “вернісажу” ў музеі “Дом Ваньковічаў” прайшла прэс-канферэнцыя, на якой Павел Латушка адказаў на пытанні журналістаў, што датычыліся, у тым ліку, развіцця беларускай манументальнай скульптуры ў краіне і за яе межамі.

Таксама адбыўся канцэрт музыкі Фрэдэрыка Шапэна і прагляд відэафільма, прысвечанага Валенцію Ваньковічу і яго часу.

Б.К.

Помнік Валенцію Ваньковічу.

Партытура Новага года

Больш за дзве тысячы дзяцей учора прынялі ўдзел у першым значным мерапрыемстве Навагодняй дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці” — Галоўнай ёлцы краіны ў Палацы Рэспублікі. У іх ліку — 500 дзяцей, што прыехалі на свята з усіх рэгіёнаў Беларусі.

“Святкаванне Каляд і Новага года распачнецца сёння і будзе працягвацца, у тым ліку, у працоўныя дні, — паведаміў начальнік аддзела па справах мастацтваў упраўлення культуры Мінгарвыканкама Уладзімір Анціповіч на прэс-канферэнцыі, прысвечанай арганізацыі культурна-масавых мерапрыемстваў у перыяд святаў, што адбылася днямі ў Прэс-цэнтры Дома прэсы. — Гэта з’яўляецца працягам добрых еўрапейскіх традыцый, але ў навінку для нашай краіны”.

Колькі ў Мінску Дзядоў Марозаў?

Адным з першых пераднавагодніх мерапрыемстваў у сталіцы ўжо традыцыйна стане тэатралізаванае шэсце па вуліцах сталіцы Дзядоў Марозаў і іхніх унучак Снягурак. Як распавяла “К” начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталіна Рудзікава, гэтым разам мерапрыемства абячае быць маш-

Галоўная святачная пляцоўка сталіцы будзе каля Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: гасцей чакае канцэртная праграма з удзелам артыстаў беларускай эстрады. Усяго ж у горадзе рытуальна святкаванні на 30 пляцоўках, што размешчаць у кожным раёне. Кульмінацыяй стане паўгадзінны феерверк ля стэлы “Мінск — горад-герой”. Спецыяльна для яго цяпер рытуальна гукава партытура, і мінчане ды госці сталіцы пабачаць незвычайнае святлогукавое шоу.

Экспрэсія снежня

Прадстаўнікі Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь, Пасольства Кубы ў нашай краіне, шырокая грамадская аддалі даніну памяці нацыянальнаму герою Венесуэлы Сімону Балівару ў мінскім скверы, названым яго імем.

Кветкі ўсклалі шматлікія дэлегацыі да памятнай дошкі ў гонар героя. Прагучалі ў сталічным скверы нацыянальныя гімны Беларусі і Венесуэлы ў выкананні Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл рэспублікі.

Адбыўся і святачны канцэрт, у якім прымалі ўдзел беларускія і венесуэльскія артысты. У актавай зале Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта перад членамі дыпламатычнага корпуса, рэктаратам і прафесарска-выкладчыцкім складам гэтай ВНУ выступілі Акадэмічны хор і Сімфанічны аркестр Белдзяржтэлеерадыёкампаніі. Апошнім кіраваў першы сакратар Пасольства Венесуэлы ў нашай дзяржаве Херарда Эстрада Марцінэс. Ён ужо вядомы ў Беларусі як “гасцявы дырыжор” шэрагу аркестраў краіны.

Таксама прадставіў сваё майстэрства танцавальны калектыв “Яланда Марэна” Лацінаамерыканскага культурнага цэнтру імя Сімона Балівара.

Стратэгія і харугвы

Днямі адбылося падпісанне дамовы аб стратэгічным супрацоўніцтве паміж Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь і адной з міжнародных камерцыйных кампаній.

Як адзначыў дырэктар музея Сяргей Вечар, пагадненне разлічана на два гады. За гэты час на музейную, інфармацыйна-выдавецкую, культурна-адукацыйную і дабрачынную дзейнасць арганізацыю сумесных мерапрыемстваў генеральным спонсарам плануецца выдаткаваць каля 200 тысяч долараў ЗША. Асабліва важна такое супрацоўніцтва ў сувязі з адкрыццём новых экспазіцыйных плошчаў у будынку па вуліцы Фрунзэ ў Мінску ў 2012 годзе.

Па словах Сяргея Вечара, першым сумесным праектам ужо на пачатку наступна-

га года стане стварэнне новага сайта музея, які будзе адпавядаць усім сучасным патрабаванням. За кошт спонсара таксама плануецца выдаць якасны фотаальбом музейных прадметаў, рэканструюваць унікальныя харугвы XVIII стагоддзя, з прыцягненнем лепшых спецыялістаў у дадзенай сферы.

У Беларусі гэтая міжнародная кампанія мае багаты вопыт па рэалізацыі праектаў, скіраваных на падтрымку культуры і мастацтва, аднаўленне помнікаў архітэктуры, умацаванне японска-беларускіх культурных сувязей. Адзін з буйных культурных праектаў кампаніі — штогадовая падтрымка Міжнароднага музычнага фестывалю Юрыя Башмета. Нельга не адзначыць і садзейнічанне прадпрыемстваў ў рэстаўрацыі храма ў вёсцы Новы Сверхань Стаўбіцоўскага раёна, манастыра ў Пустынках на Мсціслаўшчыне.

DVD на 2011

Беларускія фільмы, створаныя ў гэтым годзе, глядачы змогуць набыць і на дысках.

Плануецца, што на DVD выйдуць “Масakra”, “Ваўкі” і “Рыжык”. Пра гэта карэспандэнту “К” паведаміў намеснік генеральнага дырэктара па вытворчасці і планаванні “Беларусьфільма” Іван Колб.

Дарэчы, некалькі мастацкіх і тэлефільмаў чакаюць прэм’еры на пачатку 2011 года. У студзені будучы прадстаўлены дзюжсерыйная казка “Рыжык” рэжысёра А.Туравай і чатырохсерыйны тэлевізійны фільм “Ціхі цэнтр”, зняты па аднайменным рамана Т.Лі-

сіцкай рэжысёрам Р.Грыцковай. Вясной глядачам прадманструюць васьмісерыйную стужку А.Яфрэмава “Немец”.

У планах кінастудыі таксама — праца над новымі стужкамі. Гэта тэлефільм па сцэнарыі польскага пісьменніка Я.Вішнеўскага пад назвай “Масква — Варшава: транзіт”. Запланавана карціна “Купала. Лёс Песняра”, дзе вытворцы звернуцца да старонак жыцця беларускага класіка слова. Таксама для тэлебачання будучы распачаты здымкі мастацкай стужкі “Каласы пад сярпом тваім” паводле рамана У.Караткевіча. Усе яны маюць складацца з чатырох серый. І яшчэ адзін фільм з айчыннай класікі, гэтым разам мастацкі поўнамэтражны, — “Шляхціц Завальня” па матывах твораў Я.Баршчэўскага.

Конкурс “К”

Журавінавы эксклюзіў,

У чэрвені “Культура” на старонках “Куфра-радцы” абвясціла конкурс аўтарскіх сцэнарыяў самых розных мерапрыемстваў. Хочаце — верце, хочаце — не, але з гэтага часу мы сапраўды адчулі, што такое акіян крэатыву!

Ніна Будкевіч.

Як і меркавалася, у конкурсе ўзялі актыўны ўдзел метадысты, клубнікі і бібліятэкары як гарадскіх, так і сельскіх устаноў культуры. Агаворымся: “Куфра-радца” цягам чатырох гадоў штомесяц знаёміць чытачоў з творчымі напрацоўкамі работнікаў культуры, выконваючы ролю своеасаблівай інтэрактыўнай пляцоўкі па абмене вопытам. Але конкурс актывізаваў

Ніна Нікіцюк.

гэты творчы імпульс. Да таго ж, значна пашырылася сцэнарная “геаграфія”. І самае галоўнае — павысілася якасць твораў. Конкурс прадэманстраваў выдумку, займальнасць сюжэта, глыбіню зместу і каларытнасць мовы.

У сцэнарных “засаках” рэдакцыі цяпер — дзясяткі такіх твораў, пазначаных дзясяткамі ж прозвішчаў новых аўтараў. Гэта — нашы сябры. Вось што, да прыкладу, напісала нам бібліятэкар Рассветаўскай сельскай бібліятэкі Клецкага раёна Ірына Цыган: “Са старонак газеты даведваешся аб навінах культуры ўсёй Беларусі, здзіўляешся чаму-небудзь незвычайнаму, нешта бярэш сабе пад увагу, а пра штосьці думаеш: “А ў нас — лепей!” Конкурс сцэнарыяў — патрэбны, карысны, цікавы. Вельмі ім захапілася, чытаю ўсе сцэнарыі з задавальненнем і адкладваю ў спецыяльную папку”.

Гродзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці даслаў... зборнік сцэнарыяў сюжэтно-гульнёвых праграм “Вясёлая сямейка”, выпушчаны невялікім тыражом уласнымі сіламі. Аўтар работ — дырэктар Грынкоўскага ЦДК Свіслацкага раёна Марыя Самалевіч (адзін з яе сцэнарыяў мы сёлета друкавалі).

Свайго часу чакаюць шоу-праграмы, аўтарства якіх прыналежаць мастацкаму кіраўніку Ашмянскага РДК Наталлі Гардзеі; сцэнарый тэатралізавана-музычнай праграмы да Дня Перамогі, што напісала дырэктар Песачанскага ЦДК Капыльскага раёна Любоў Карповіч; распрацоўка веснавога свята “На Саракі пайшоў снег да ракі” мастацкага кіраўніка СДК аграгарадка “Касцюшкічы” Крычаўскага раёна Людмілы Таўпыга; работа “А ў нашым аграгарадку...” галоўнага

або Парад-але сцэнарыяў

спецыяліста аддзела культуры Маладзечанскага райвыканкама Ядвігі Чаеўскай... Словам, сцэнарны рэзерв у нас — досыць прадстаўнічы і ёмісты. Але рэдакцыя чакае новых “паступленняў”!

А цяпер — пра пераможцаў сёлетняга конкурсу. Для аб’ектыўнага іх вызначэння мы стварылі рэдакцыйную камісію. Пасля доўгіх разваг і спрэчак (нават чытак асобных фрагментаў уголас!), сцэнарная камісія прыйшла да наступных высноў.

Першае месца заслужоўвае грунтоўная распрацоўка “Журавінава завіруха” метадыста па фальклору Столінскага раённага метадычнага цэнтра Ніны БУДКЕВІЧ. Сцэнарый цалкам пабудаваны на мясцовым матэрыяле. Мэта аўтара — стварыць у роднай вёсцы Альманы эксклюзіўнае Свята журавін. Падыход да складання сцэнарыя — самы прафесійны: ёсць план, абгрунтаванне выбару тэмы, рэжысёрская эксплікацыя... Дарэчы, Ніна Будкевіч удзельнічала ў сёлетнім Рэспубліканскім конкурсе маладых талентаў “Зорка ўзыхля над Беларуссцю”. Пад час трэцяга, заключнага, этапу ў намінацыі “Рэжысура масавых святаў, тэатралізаваных прадстаўленняў і шоу-праграм” атрымала граматы “За творчы падыход да вырашэння тэмы”.

Ніна Будкевіч — яшчэ і рэжысёр-практык. Не толькі вучыцца завочна, не толькі выходзіць двух дзяцей, але і знаходзіць час для таго, каб паўдзельнічаць у рабоце народнага тэатра “Пагарыне” Столінскага РДК.

— Але запаветнай марай, — прызнаецца Ніна Будкевіч, — застаецца рэалізацыя праекта “Журавінава завіруха” ў роднай вёсцы Альманы...

Анатоль Трафімчык.

Другое месца вырашана прысудзіць галоўнаму бібліятэкару аддзела бібліятэчнага маркетынгу Камянецкай цэнтральнай раённай бібліятэкі Ніне НІКІЦЮК — аўтару сцэнарыя веча паэзіі да Дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, што грунтоўна “абкатаны” на рэгіянальным узроўні і карыстаецца нязменным поспехам. Пры напісанні сцэнарыя Ніна Нікіцюк карысталася збольшага мясцовым матэрыялам: творами паэтаў Брэстчыны. Сцэнарый пранізлівы і ўрачысты па змесце, дынамічны і выразны па форме. У такіх выпадках кажуць: не адняць, не даць...

Ніна Астапаўна, даведаўшыся аб перамозе ў конкурсе, станоўчых эмоцый не стрымлівала: маўляў, нават і спадзявацца на такое не магла! Мы запыталіся па тэлефоне:

— А над чым працуеце зараз?

— Толькі што скончыла сцэнарый пра любімага мастака Левітана. І адпаведна мультымедыя-прэзентацыя ўжо гатова. Днямі прадэманструем яе ў Камянецкай дзіцячай школе мастацтваў пад жывое музычнае суправаджэнне.

А вось трэцяе месца вырашана аддаць двум аўтарам: загадчыку культурна-маса-

вага аддзела Гомельскага палаца культуры “Фестывальны” Марыне КАРПЕНКА са сцэнарыем тэатралізаванай сустрэчы гасцей “Свята па-беларуску!” і старшаму навуковаму супрацоўніку Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Анатолю ТРАФІМЧЫКУ з арыгінальным экалагічным казачным сцэнарыем “Як воўк вегетарыянцам стаў”, прысвечаным Дню здароўя.

Твор Марыны Карпенка прывабіў нязмушанай паэтычнай мовай, а таксама — універсальнасцю: сцэнарый прыдатны для правядзення любога гарадскога або вясковага свята, у структуры якога прадугледжана дзейнасць самых разнастайных творчых пляцовак і падворкаў. Дзея ў сцэнарыі — феерычная, вясёлая, змястоўная і часам нават непрадказальная. Думаецца, яна прывабіць многіх рэжысёраў масавых мерапрыемстваў, што ладзіцца ў мястэчках, вёсках і на аграсядзібах.

Марыну Карпенку мы заспелі пад час перапынку паміж навагоднімі ранішнікамі, што ішлі тым днём на сцэне “Фестывальнага”.

— Прыдумваць — мая прафесія, — зазначыла яна. — Люблю працаваць над тэматычнымі сцэнарыямі, прычым тэма можа быць абсалютна любой! Паколькі наш палац абслугоўвае Савецкі раён Гомеля, хачу як мага больш ажывіць горад тэатралізацыяй. Да прыкладу, у раёне становіцца ўсё больш малых архітэктурных форм, дык чаму б не пераўтварыць прылеглыя да іх тэрыторыі ў сцэнічныя пляцоўкі?

Сцэнарый Анатоля Трафімчыка можна аднесці да модных апошнім часам рымейкаў. Распрацоўка створана паводле народных беларускіх казак, “абсучасненых” ва ўрбаністычна-экалагічным кірунку. Сін-

Марына Карпенка.

тэз фальклору і жарталіва-слэнгавай мовы надае дзеі яркія фарбы святочнага настрою. Але гаворка пры гэтым вядзецца пра рэчы сур’ёзныя: далучанасць чалавека да прыроды, здаровы лад жыцця.

Аўтар сцэнарыя распавёў, што даўно даследуе драматургію для дзяцей, рыхтуецца да абароны дысертацыі па згаданай тэматыцы.

— Сёння адчуваецца востры дэфіцыт сцэнарыяў, драматургіі для дзяцей, — упэўнены Анатоль Трафімчык. — Такія спектаклі жадаюць цяпер ставіць не толькі ў бібліятэках і клубах, але і ў музеях. Наш, да прыкладу, таксама мае аматарскі тэатральны калектыў. І ў школах рэспублікі нашы спектаклі маюць нязменную папулярнасць...

Вынікі сцэнарнага конкурсу падведзены, пераможцы вызначаны. Але няма мяжы творчай дасканаласці. Па-ранейшаму чакаем вашага крэатыву, бо менавіта апошні вызначае нестандартнасць творчага пошуку-мыслення, наўпрост уплывае на папулярнасць, а значыць — на наведвальнасць і якасць мерапрыемства. Выдумляйце, тварыце, радуйце, здзіўляйце — будзьце першымі!

З надыходзячым Новым годам, з новымі крэатыўнымі знаходкамі!

Словы віншаванняў

Паважаныя работнікі культуры, дзеячы мастацтва і ўсе чытачы газеты “Культура”!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе шчыра віншую вас з Калядамі і Новым 2011 годам!

Гэтыя святы спрадвеку напаяняюць нашу душу надзеямі на лепшую будучыню, абуджаюць прагу да высакародных учынкаў, поўняць сэрцы шчырасцю, любоўю і дабрывёй. Няхай гэтыя ўзвышаныя пачуцці штодзённа дораць новыя жыццядзейныя сілы і спрыяюць здзяйсненню творчых планаў і задум, росту дабрабыту і шчасця ў кожнай сям’і.

Жадаю вам моцнага здароўя, аптымізму і нязменнага плёну ў працы на ніве беларускай культуры.

Старшыня камісіі Уладзімір ЗДАНОВІЧ

Віншуем!*

Дорогие друзья!

От имени Минского горкома Белорусского профсоюза работников культуры и себя лично сердечно поздравляю вас с наступающим Новым 2011 годом и светлыми рождественскими праздниками!

Пусть грядущий год станет для вас годом достижения поставленных целей, свершения всех самых смелых планов, принесет успех, подарит много счастливых мгновений.

Желаю вам, вашему коллективу, родным и близким здоровья, счастья, стабильности, единства профсоюзных рядов и новых творческих успехов на благо родной Беларуси!

С уважением, Председатель Минского горкома профсоюза работников культуры В.Т. Малиновский

Аб’явы

* Беларуска дзяржаўная акадэмія мастацтваў

аб’яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- загадчык кафедры малюнка, жывапісу, скульптуры;
- дацэнт кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання;
- дацэнт кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва;
- выкладчык кафедры прамысловага дызайну.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб’явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

26 ноября 2010 года были подведены итоги конкурса, проведенного РУП “Криптотех” Гознака Республики Беларусь, на лучшую акварельную открытку.*

В период с 12 октября по 11 ноября 2010 года в конкурсе приняло участие 26 авторов (91 открытка) из различных регионов республики. Конкурсная комиссия решила первое место не присуждать.

Призерами конкурса стали:

- 2 место — Усманова Наргиза Мухаммадовна, г. Минск;
- 3 место разделили: Валенчиц Дарья Александровна, г. Бобруйск, и Овсянников Вячеслав Семенович, г. Минск.

Благодарим вас за участие в нашем конкурсе!

Увага!

Паважаныя чытачы! Першы, здвоены, нумар газеты “Культура” 2011 года выйдзе ў свет 8 студзеня.

Рэклама на старонках газеты “Культура”: эфектыўна і прэстыжна! Тэл.: (017) 334-57-41, 286-07-97.

Віртуальная ёлка

Апошнія пяць гадоў сталі для нашай маладой дзяржавы — і, вядома, яе культуры — часам, выключна багатым на падзеі і здзяйсненні. Прыгадайма толькі некаторыя з найважнейшых. Няцяжка заўважыць, што інтэнсіўнасць падзей няспынна павялічвалася, і гэта дазваляе казаць пра пэўную тэндэнцыю. Варта спадзявацца, што рост падзейнасці прадоўжыцца і ў новым дзесяцігоддзі. Балазе планы на бліжэйшую перспектыву — яшчэ больш грандыёзныя за здзяйсненні. А планы ў нашай краіне — рэалізуюцца!

Перадаць гераізм і Памяць

Святкаванне 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 2009-м, а ў наступным — і юбілею Вялікай Перамогі сталі сапраўды ўсенароднай падзеяй. Масткі ў часе паміж гераічным мінулым і сучаснасцю выбудоўваліся з дапамогай культуры.

Юбілеям былі прысвечаны многія арыгінальныя творчыя праекты ўсіх магчымых відаў і жанраў. Сярод іх нельга не вылучыць цыкл справаздачных канцэртаў беларускіх рэгіёнаў на сцэне Палаца Рэспублікі, дзе кожная з абласцей мовай мастацтва стварыла сваю візіт-картку.

Разам з тым, юбілеі сталі добрай нагодай правядзення кампаніі па рэстаўрацыі і добраўпарадкаванні шматлікіх на нашай зямлі помнікаў, прысвечаных падзеям той вайны: ад сціплых абеліскаў на магілах воінаў да вялізных мемарыяльных комплексаў. У 2007 годзе спіс шэдэўраў манументальнага мастацтва папоўніў мемарыял на месцы дзіцячага канцлагера ў вёсцы Чырвоны Бераг. Яго аўтары знайшлі ў тэме вайны новыя адценні, адлюстравалі яе вачыма бязвінных ахвяр.

Перадаць нашым сучаснікам Памяць пра трагедыю і гераізм нашага народа сёння — задача не з простых. І таму Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны не абмяжоўваецца традыцыйнымі музейнымі сродкамі, актыўна выкарыстоўваючы сучасныя тэхналогіі ды прыёмы. Месцам для ўвасаблення ў жыццё крэатыўных задум стане новы будынак музея, які неўзабаве мае паўстаць ля стэлы “Мінск — горад-герой”.

Гранд-праект “Краіна замкаў”

Дата 16 снежня 2010 года, без сумневу, увойдзе ў 500-гадовую гісторыю Мірскага замка — як другі дзень яго нараджэння. Адзін з найбольш пазнавальных сімвалаў Беларусі адкрыўся для наведвальнікаў у сваёй новай іпастасі: не фартыфікацыйнай, але музейнай.

Рэстаўрацыя помніка спадчыны, унесенага ў Спіс UNESCO, доўжылася не адно дзесяцігоддзе, але большасць амбітных намераў была ўвасаблена ў жыццё менавіта за апошнія гады. Дзякуючы ўвазе да гэтага аб’екта Кіраўніка дзяржавы работы сталі атрымліваць канцэнтраванае фінансаванне з бюджэту, якое толькі сёлета складала каля 27 млрд. рублёў. І такая палітыка прынесла відавочны плён.

Аднаўленне Мірскага замка стала, бадай, самым маштабным праектам айчыннай рэстаўрацыі. Ён не мае прэцэдэнтаў — але будзе мець наступнікаў!

Пад час удзелу ў цырымоніі адкрыцця Мірскага замка Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падтрымаў праграму па адраджэнні ўсіх замкаў нашай краіны на працягу бліжэйшых сямі гадоў. Некаторыя з іх будуць адрэстаўраваны, а тыя помнікі спадчыны, якія цягам пакручастай гісторыі былі ператвораны ў руіны, спазнаюць кансервацыю, як таго і вымагае міжнародная нарматыўная база ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны. І кожны з гэтых помнікаў мае стаць аб’ектам паказу ў грандыёзным турыстычным маршруце пад умоўнай назвай “Краіна замкаў”. Пра яго запатрабаванасць сведчыць хаця б каласальная колькасць наведвальнікаў Міра ў першыя дні пасля адкрыцця ў замку экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага музея.

рэальных здзяйсненняў

Праз паўгода — адкрыццё

Завяршаюцца рэстаўрацыйныя работы і на яшчэ адной перліне беларускага дойлідства, унесенай у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO. Плануецца, што нявіжская рэзідэнцыя Радзівілаў паўнасцю адкрыецца для наведвальнікаў ужо ў ліпені наступнага года.

Вяртанне напаўзаядбанаму санаторыю былой велічы аказалася няпростым. Сёння перад музейнымі работнікамі стаіць пытанне насычэння экспазіцыйнай прасторы адметнымі артэфактамі. На шчасце, у гэтай справе ім дапамагаюць не толькі калегі з іншых музеяў Беларусі, але і нашчадкі спыннага роду Радзівілаў, які адыграў выключную ролю ў беларускай гісторыі.

Знайсці фігуры дванаццаці апосталаў пад час раскопак і будаўнічых работ, на жаль, пакуль не ўдалося, але... Утоення скарбы, разам з іншымі паданнямі (а таксама прывідамі) робяць гэтыя старыя мур і паркавыя прысады яшчэ больш прыцягальнымі для ўсіх катэгорый турыстаў: ад вясковых школьнікаў да замежных дыпламатаў.

Будучыня колішняй Радзівілаўскай рэзідэнцыі выглядае вельмі аптымістычна. Лёс “родавых гнёздаў” іншых, не настолькі “гучных”, фамілій пакуль не такі пэўны. Аднак актыўныя захады па яго выпраўленні ўжо робяцца. Сёлета па ініцыятыве беларускага Урада распачалася маштабная акцыя па пошуку новых гаспадароў для закінутых сёння шляхецкіх сядзіб.

Грані іміджавага дыяманта

Новы будынак Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, які быў адкрыты ў 2006-м Прэзідэнтам краіны, без сумневу, спраўдзіў сваю заяўленую ў праекце поліфункцыянальнасць. Недарэмна ж яго форма нагадвае дыямент — увасабленне рознабаковай дасканаласці.

Скарбніца ведаў, дзе яны не толькі назапашваюцца, але і становяцца даступнымі для ўсіх ахвотных... Грамадскі цэнтр, у якім ладзяцца мерапрыемствы на самым высокім узроўні... Адна з самых вялікіх у Мінску выставачных пляцовак для твораў мастацтва... “Помнік архітэктуры XXI стагоддзя”, які і ўдзельнічае, і асабліва, уначы ўпрыгожвае наш горад... Папулярная турыстычная адметнасць... І, калі абагульняць, — адзін з пазнавальных сімвалаў маладой незалежнай дзяржавы. Той вобраз, з якім яна асацыіруецца ў многіх замежнікаў.

Таму і не дзіўна, што стварэнне гэтага іміджавага для краіны аб’екта адбывалася не толькі за дзяржаўныя сродкі, але і стала ўсенародным пачынам. Сродкі на будаўніцтва ахвяравалі як шматлікія прадпрыемствы, так і шараговыя грамадзяне.

Запас паліва для зорнай арбіты

Яшчэ некалькі гадоў таму перспектыва правядзення ў Мінску “Еўрабачання” (хай сабе і дзіцячага) здавалася папраўдзе фанта-

тычнай. Але сёлета 20 лістапада тыя мары ўрэчаісніліся: горад напоўніўся юнымі спевакамі з розных краін свету. І гасціннасцю, і тэхнічнымі ўмовамі тыя былі задаволены выключна.

Правядзенне ў беларускай сталіцы знакамітага міжнароднага конкурсу стала магчымым дзякуючы ўзвядзенню новай пляцоўкі, якая адпавядае найвышэйшым сусветным патрабаванням у сферы высокатэхналагічных шоу. Больш за тое: адкрыццё “Мінск-Арэны” зрабіла сапраўдную рэвалюцыю ў гасцольным жыцці краіны. Яшчэ год таму канцэрты сусветных суперзорак у сталіцы падаваліся выключнай падзеяй. Сёння ж гэта — ужо звыклая завядзёнка. Адным скачком Мінск не толькі дагнаў, але і перагнаў многія іншыя еўрапейскія гарады.

...Засталося адно дачакацца таго дня, калі аншлагі ў шматтысячнай “Мінск-Арэне” будуць збіраць не толькі замежныя гранды, але і нашы выканаўцы. Пакуль што гэта таксама “з разраду фантастыкі”, але...

Ва ўсялякім выпадку, рэальныя высілкі, пакліканьня вывесці айчынную эстраду “на арбіту”, ужо робяцца на дзяржаўным узроўні. Сярод іх — і беспрэцэдэнтна маштабны конкурс “Зорка ўзышла над Беларуссю”. Моладзь з усіх куткоў краіны здолела выявіць свае творчыя таленты, у тым ліку і ў сферы папулярнай музыкі. Яркія адкрыцці налічваліся сотнямі, і можна не сумнявацца ў тым, што конкурс будзе пазначаны першым радком у біяграфіі многіх зорак заўтрашняга дня.

Іншы бок медала — развіццё шоў-бізнесу, той ракеты, без якой на арбіту не трапіш. Каб забяспечыць яе “запасам паліва”, Міністэрства культуры краіны робіць захады па лібералізацыі заканадаўства ў галіне канцэртнай дзейнасці.

Пад дахам і на open air

Але самая вялікая канцэртная пляцоўка краіны з’явілася не ў яе афіцыйнай, але ў культурнай сталіцы. Віцебская плошча Перамогі, якая адкрылася сёлета пасля грунтоўнай рэканструкцыі, можа змяшчаць да ста тысяч гледачоў! Першыя канцэрты ў фармаце open air з вялікім поспехам адбыліся на ёй пад час сёлета Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”.

Між тым, і Летні амфітэатр не так даўно апраўду модны капялюш — чым не пазызаваны вобраз таго пластыкавага даху, што ўжо цягам некалькіх сезонаў абараняе гледачоў ды і самі крэслы ад капрызаў надвор’я? А да капрызаў эстрадных зорак, прапісаных у іх рэйдарах, тут прызвычаліся куды раней. Праўда, і саміх капрызаў паменела, бо ў Віцебску ёсць усё, пачынаючы з найсучаснай гука- і святлоапаратуры ды святлодыёдных панэлей-экранаў. Асабліва ж багата — прыемных сюрпрызаў: менавіта яны сталі галоўнай “разыначкай” “Славянскага базару ў Віцебску”.

Гасцей фестывалю, якія штогод сцякаюцца ў Віцебск, не раўняючы, з усяго свету, горад

кожны раз здзіўляе не толькі адметнымі творчымі праектамі, але і ўражальнымі зменамі ў сваім абліччы. Баракальныя вежы дзвюх адноўленых за апошнія гады цэркваў сталі новымі архітэктурнымі дамінантамі панарамы віцебскага цэнтра. Ад погляду на яе цяперашні ўзнісклі відарыс літаральна захоплівае дух!

У музейным квартале

Пасля вызвалення Мінска адраджэнне Дзяржаўнай карціннай галерэі, якая стала папярэднікам Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, пачыналася... усяго з чатырох пакойчыкаў. Напрыканцы мінулага тысячагоддзя ўстанова стала зацесна і ў шыкоўным неакласіцыстычным палацы па вуліцы Леніна.

Аднак паўстанне прыбудовы да яго ператварылася ў “доўгабуд”. Асабіста ініцыятыва Кіраўніка дзяржавы значна паскорыла працэс. 5 снежня 2006 года Аляксандр Лукашэнка стаў адным з першых наведвальнікаў шыкоўных карцінных залаў, дзе знайшлося месца для многіх адметных твораў.

Між тым, час ідзе, і музей адкрывае перад сабой новыя перспектывы. Пад час свайго сёлета наведання рэпрэзентатыўнай выставкі “Зямля пад белымі крыламі”, якая ўпершыню за многія гады стварыла шырокую панараму беларускага мастацтва, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь адобрыў ідэю паўстання на базе НММ цэлага “музейнага квартала” ў цэнтры Мінска. Як адзначыў з гэтай нагоды міністр культуры краіны Павел Лапушка, ніякіх праблем з запавеннем новых плошчаў адметнымі экспанатамі не ўзнікне. Затое шматлікія скарбы, якія пакуль што тояцца ў фондах, стануць даступнымі для шырокай аўдыторыі.

Без сумневу, мінулая пяцігодка запомнілася таксама і стварэннем Нацыянальнага гістарычнага музея на базе Дзяржмузея гісторыі і культуры. Разшэннем Прэзідэнта краіны ўстанова атрымала новае прасторнае памяшканне — між, іншым, помнік архітэктуры XVIII стагоддзя. Першая чарга рэстаўрацыйных работ там скончыцца ўжо на пачатку наступнага года.

Яшчэ адзін грандыёзны музейны праект на бліжэйшыя гады, які распачаўся акурат сёлета, — стварэнне Музея Мінска. У былым палацы на плошчы Свабоды і ў Лошыцкай сядзібе рэстаўрацыйныя работы ўжо актыўна вядуцца, ды і праект Мінскага замчышча — на стадыі дапрацоўкі.

Палац і кар’еры

Рэканструкцыя будынка Вялікага тэатра, якая завяршылася ў сакавіку 2009 года, падзяліла нацыянальную оперна-балетную гісторыю на два найноўшыя перыяды: “да рамонту” і “пасля”. І гэты новы перыяд ужо ўспрымаецца як дадзенасць: маўляў, няўжо калісьці магло быць іначай?

Неабмежаваныя магчымасці сцэнічнага абсталявання, новая рэпетыцыйная зала, дзе памеры сцэны набліжаны да асноўнай, грымёркі з усімі выгодамі — усё гэта стала рэальнасцю. Пры-

звычайна да мармуровых лесвіц, тэатр сур'ёзнага задумана пра лясвіцу кар'ернаму — і пачаў ладзіць балі-фестывалі, запрашаць знаных гасцей. А пляцоўка перад ім, упрыгожаная цудоўнымі скульптурамі і ашаламляльным фантанам, так і вабіць нават выпадковых мінакоў зазірнуць унутр...

Зала тэатра выклікае захапленне ва ўсіх замежных артыстаў — у тым ліку і ў знакамітай Марыі Гулегінай, якая калісьці пачынала ў Беларускай оперы сваю зорную кар'еру. У той самы час, лепшыя салісты тэатра, яго хор і аркестр таксама не абмяжоўваюцца адно выступленнямі ў родных сценах. Яны даўно ўжо запатрабаваны на самых прэстыжных пляцоўках свету, стаўшы своеасаблівай візітоўкай беларускай культуры.

жой, нарэшце, фінансавая грашовая дапамога спонсараў — вядучых беларускіх прадпрыемстваў: "Белтрансгазу" і мазырскага "Нафтан".

У руках Улады Беларажной, стыпендыята спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі, скрыпка была падобна на маленькую жывую істоту.

Інструмент прагучыць на адказных канцэртах, мае "выязджаць" на міжнародных

конкурсы і фестывалі, дапамагаючы нашым лепшым музыкантам усаўляць Беларусь беларускаму гаспадару. А праз нейкі час, хацелася б верыць, у нас з'явіцца цэлая сямейства струнных інструментаў такой якасці.

Фільм, які не забудуць

За гэтую пяцігодку беларускі кінематограф неаднойчы апынаўся ў фокусе грамадскай увагі. Інфармацыйныя нагоды былі вельмі розныя. Часцей за ўсё гучала пытанне "Што рабіць?". На шчасце, з'яўляюцца і першыя пераканаўчыя адказы.

Першы сумесны праект Саюзнай дзяржавы — патрыятычная драма "Брэсцкая крэпасць" — стаў сапраўдным поспехам і ў творчым аспекце, і ў "пракатным". Змест і форма, пачуцці і думкі ў стужцы арганічна сплаліся ў адзіны эпічны пасыл. Гэта той фільм, пра які не забудуць і праз 10 гадоў, і праз 100.

Поспех такога маштабнага праекта засведчыў аб вялікім патэнцыяле міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы кіно. Міністэрства культуры краіны робіць усе захады, каб прыкладаў такога ўзаемакарыснага сяброўства ў наступную пяцігодку стала як мага больш.

Фільм Андрэя Кудзіненкі "Маскра" — чыста беларускі. Нават яго жанр мае айчыны каларыт: "бульба-хорар". Казаць, што аўтар патрапіў у самы "яблычак", стварыўшы блокбастэр, пакуль не выпадзе. Аднак гэта важная веха ў справе рэфармавання беларускай кінаіндустрыі. Стужка акрэсліла новы "трэнд" (ці, вядома ж, падзабыты стары): шукаць цікавыя

для сучасніка сюжэты ў айчынай гісторыі. Беларуска глядач з ахвотай пайшоў на беларускі фільм і не застаўся абьякавым. Бурлівыя абмеркаванні ў СМІ ды Інтэрнэце доўжыліся не адзін тыдзень, і ўжо гэта — прыкмета поспеху.

Цырк будучыні

Менавіта ўдзельнікі дзіцячага "Еўрабачання" сталі першымі наведвальнікамі будынка Беларускага дзяржаўнага цырка, адкрытага пасля рэканструкцыі. Іх водгукі былі лаканічнымі: гэта цырк будучыні!

Выбітны помнік савецкай архітэктуры ўжо ад пачатку лічыўся вельмі прасунутым паводле сваіх тэхнічных параметраў. Аднак... Гэта было паўстагоддзя таму, а з таго часу стандарты істотна змяніліся. Таму і прынята рашэнне пакінуць ад знакавага будынка адны толькі знешнія сцены. Уся "начынка" за няпоўныя тры гады рэканструкцыі была заменена.

Для дзіцяці паход у цырк — не раўняючы, бы вандроўка ў казку. І таму для наведвальнікаў былі створаны максімальна камфортныя ўмовы. Зала ў прыемных зялёных адценнях забяспечана мяккімі крэсламі, лясвіцы падсветлены агеньчыкамі, у фэе — ажно шэсць буфетў, шыяльныя вітрыны з фігуркамі клоўнаў і нават свой музей...

У той самы час, патрэбныя выгоды створаны і для тых, хто дорыць дзецям гэтую казку. У тым ліку і для братоў нашых меншых, якія займаюць ніжнія ярусы шасцізруўневага рэпетыцыйнага манежа. Для іх зроблены адмысловы ліфт, адмыслова "паліклініка" і нават... саляры для коней. А тэхнічныя магчымасці рэпетыцыйнага манежа дазваляюць увасобіць самую смелую задуму. Ды і сама сцена мае ажно чатыры варыянты пакрыцця: каб была магчымасць абраць аптымальны для кожнага канкрэтнага нумара. І сапраўды, у нашы дні казка павінна быць высокатэхналагічнай. Іначай у яе могуць і не паверыць.

Каралеўская годнасць аўтэнтыкі

Калядная пара — час асаблівых. І ў розных кутках Беларусі ён праходзіць па-рознаму. Прыкладам, у Давыд-Гарадку моладзь пераапранаецца ў "коныкаў", а вось жыхароў мястэчка Семежава, што на Капільшчыне, са святам віншуюць "цары". Летась гэты ўнікальны абрад, перададзены па "жывым ланцужку" праз многія пакаленні, быў уключаны ў спіс сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO.

У дзяржаўнай праграме адраджэння і развіцця сямлі, якая стала адным з лейтматываў мінулай пяцігодкі, асабліва падкрэсліваецца важнасць захавання менавіта рэгіянальных традыцый. І гэтая задача ніяк не супярэчыць іншай — максімальна "зраўнаваць у правах" гараджаніна і вясцоўца, забяспечыўшы апошняму магчымасці для творчай самарэалізацыі далучэння да найлепшых культурных здабыткаў (у тым ліку і праз усталяваны ў сельскай бібліятэцы Інтэрнэт).

Творчыя магчымасці патрабуюць матэрыяльнай базы. Як сведчаць ветэраны культасветработы, тая маштабная мадэрнізацыя сельскіх устаноў культуры, якая адбылася за мінулую пяцігодку, не мае ніякіх прэцэдэнтаў у беларускай гісторыі!

Старадаўнія песні не страчваюць сваёй аўтэнтыкі пры выкананні ў навуцкі радыёмікрафон, а традыцыйныя вясчоркі ў светлай зале Дома культуры праходзяць гэтак сама сардэчна, як колісь "на прызбе".

І такія святкаванні цікавыя не толькі іх непасрэдным удзельнікам. У наш век глабалізацыі менавіта аўтэнтычныя ўзоры культуры могуць стаць прыцягальнай для замежнага турыста "фішкай", істотным штрыхом да "брэнда" нашай краіны на сусветным турынку. Бо замкі і велічныя храмы захаваліся і ў іншых краінах Еўропы, а вось пра старадаўнія народныя звычаі гэтага, на жаль, не скажаш...

Адсюль і тая ўвага да нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якая праяўляецца сёння на дзяржаўным узроўні.

Культурную ёлку з імпэтам і радасцю ўпрыгожваў Дзед Мароз "К"

Граюць усе ў фармаце дыялога

Фестываль — рухавік культуры. Гэтае крыху плакатнае азначэнне найлепш акрэслівае ўсе тоны, паўтоны і нават абертаны такіх буйных форумаў, як "Уладзімір Співакоў запрашае..." і Фестываль Юрыя Башмета. Першы з іх

Аб'екты і падзеі серпанціну "на пяць"...

прайшоў у нас сёлета ўпершыню, другі — стаўся ажно пятым. Але справа не ў колькасці! Прыезд зорак сусветнага маштабу, іх выступленні з нашымі знакамітымі артыстамі і творчай моладдзю — вялізны стымул для ўсіх музыкантаў і іх прыхільнікаў. Сумеснае музыцыраванне — яшчэ і лепшы прыклад канструктыўнага дыялога, у якім няма праиграўшых, бо ўсе граюць, прыслухоўваючыся адно да аднаго.

Фестывалю высокай класікі не можа быць замнога. Культурная прастора — папраўдзе неабсяжная, у ёй хоціць месца кожнаму. Дык хай гэтыя фестывалі музыцыруюць "дуэтам", уступаючы кожны са сваёй тэмай! Нот у музыцы — сем, а мелодый — безліч. Так і з фестывалямі.

"Падарожжы" і прэстыж

Што можа адна асобна ўзятая скрыпка ў межах усёй краіны? Нічога! А калі гэта ўнікальны інструмент, выраблены старадаўнім майстрам? Ды яшчэ ў руках маладога таленавітага музыканта? Такая скрыпка можа ўсё! Вось толькі не з'яўляецца яна адно па руху чарадзейнай палачкі. І тая скрыпка Андрэа Гварнеры, што нядаўна была дастаўлена ў Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі, з'явілася не сама па сабе. Яе "падарожжа" стала вынікам дзяржаўнай палітыкі ў галіне культуры і падтрымкі творчай моладзі. Бо былі і адпаведнае распараджэнне Прэзідэнта нашай краіны, і вялікая праца Міністэрства культуры, пасольстваў Беларусі за мя-

Пяць спектакляў і галаканцэрт — такой стала формула Першага Мінскага міжнароднага Ражджэсценскага опернага форуму, што прайшоў у Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Прайшоў гучна: на тры фортэ. І настолькі бліскуча даказаў тэатру высокую ўзроўню беларускага опернага выканальніцтва, што яна стала аксіёмай: нашы артысты — лепшыя! А спектаклі? Тут было што абмяркоўваць. Але, як вядома, у спрэчка можа нарадзіцца ісціна.

кі таму, што ў тых спектаклях удзельнічалі, нароўні з нашымі, запрошаныя салісты і дырыжоры. Змена некаторых мізансцэн і сцэнаграфічных эфектаў красамоўна сведчыла: творчыя пошукі ў нашай трупце не заканчваюцца разам з прэм'ерай. І гэта добры знак — паказчык развіцця, імкнення яшчэ больш удасканаліць зробленае.

Але ж як часам бывае? Пачынаеш рэдагаваць уласны, толькі што напісаны тэкст, дзесьці слоўца больш выразнае знойдзеш, там скароціш, тут пашырыш — і раптам бачыш, што ранейшы варыянт, пры ўсіх заўважных недахопах, быў усё ж такі лепшы. Так, на мой погляд, здарылася з “Набука”. Спектакль і раней быў надзвычай багаты на відовішча эпічнага размаху. Цяпер дадалася яшчэ больш відэапраекцый, якія спрыялі

імя К.Станіслаўскага і У.Неміровіча-Данчанкі. Яе Кармэн была нечаканай, непрадказальнай, намалёванай больш паводле навэлы П.Мэрымэ, чым оперы Дж.Бізе, дзе геранія значна пазытавана. Ды — што кранула канчаткова — гэтыя новыя рысы былі не толькі ў знешнім абліччы, але і ў голасе артысткі! У ніжнім рэгістры яна так пікантна пераходзіла з акадэмічных спеваў на гарлавыя ноткі з гэткай эстраднай хрыпатцай, што гэта пераконвала куды болей за шокатэрапію другой дзеі, калі мы ўбачылі Кармэн у брыджах замест пышной спадніцы, ці нечаканы фінал, калі яна сама кідалася на нож у руках ашаломленага ад такой развязкі Хазэ.

Адчувалася, што такая Кармэн — з зусім іншай, надзвычай своеасаблівай, рэжысёрскай версіі, дзе для разумення ўчынкаў герояў важная кож-

Самай бясспрэчнай на такім фоне падалася

амаль тасканінеўская “Тоска”

Дж.Пучыні. У наш спектакль з прызнаным складам салістаў (Ніна Шарубіна, Сяргей Франкоўскі, Уладзімір Пятроў) уліўся толькі новы, раней нам не вядомы, дырыжор: заслужаны артыст Азербайджана Ялчын Адыгезалаў. Але ён удыхнуў у партытуру столькі музычнасці і любові да кожнай фразы, што ўся опера заззяла новымі фарбамі! Больш псіхалагічна тонкімі сталі і паводзіны герояў. Адзіным, бадай, ад каго асабіста я пачула незадаволенасць, быў наш галоўны рэжысёр і пастаноўшчык гэтага спектакля Міхаіл Панджавідзэ. “На прэм'еры было

Непараўменне з боку адной часткі публікі і, наадварот, бурную рэакцыю другой выклікалі сцэны, што характарызавалі Віялету як жанчыну лёгкіх паводзін. І гэта ў чарговы раз даказала:

гісторыя паўтараецца!

Яна мае відэавочнае цыклічнае развіццё. Бо менавіта гэты рэалізм (як можна такую геранію выводзіць на оперную сцэну!) выклікаў ашаламляльны скандал пры жыцці кампазітара — і менавіта ён зрабіў твор такім папулярным, любімым ва ўсе часы. Адлюстроўваючы куртызанскія забавы, пастаноўшчыкі запрасілі ў адзін з нумароў спектакля прафесійных штрыптызёрш, і тыя гуллыва скідвалі шубкі, застаючыся топлес і пацвярджаючы, што жаночая прыгажосць — таксама мастацтва.

Кармэн у брыджах, або Формула Форуму на тры фортэ!

Аналітыка ў багемным антуражы

Паставіўшы ў праграму тры спектаклі нашага тэатра і два гасцявыя (рыжскі і маскоўскі, але, зноў-такі, з нашым аркестрам, і гэтую традыцыю было б мэтазгодна працягнуць), арганізатары быццам дзейнічалі паводле схемы: назвы старыя — на чым новае. І не падманулі! У заключным жа галаканцэрте да гэтага прынцыпу далучыўся яшчэ адзін: назвы новыя — імёны вядомыя — галасы, здарэцца, старыя. Але публіка настолькі гарача вітала сваіх улюбёнцаў, што было зразумела: паслухаць ідэальныя спеы замежных зорак можна і ў запісе, а вось убачыць — лепей у тэатральны бінокль, чым па тэлевізары: энергетыка зусім іншая. Ды ўвогуле, правільна кажуць:

лепей адзін раз убачыць.

Беларускія пастаноўкі, нават зусім нядаўнія, паўсталі на форуме ў абсалютна новым абліччы. І не толь-

паралелям паміж біблейскай гісторыяй і падзеямі XX стагоддзя. Новыя акцэнтны часам зацьмілі былыя кульмінацыі. Асабліва шкада было, што замест ранейшай выразнасці скульптурнай кампазіцыі ў знакамітым хоры “Va pensiero” артысты аказаліся быццам замураваныя ў сцяну, бо “цаглінка” праецывалася на іх постаці і твары. Незалішня падалася заўвага маскоўскай тэатразнаўцы Алены Трацяковай: у XXI стагоддзі, калі поспех спектакля вызначаецца, найперш, сцэнаграфічным рашэннем, а на ўспрыняцце ўздзейнічаюць законы панавання масавай культуры, вельмі важна захаваць баланс, каб не збочыць ні ў кітч, ні ў закасцянелую традыцыю.

Шмат нечаканасцей узнікла і ў музычным рашэнні. Літоўскі дырыжор Гінтарас Рынкявічус прапанаваў сваё прачытанне, якое не зусім, як падалося, было зразумета аркестрантамі. Слухачам жа яшчэ больш незразумелым уяўляўся падбор запрошаных артыстаў, бо тыя ж партыі Захарыі і Ізмаіла значна лепей маглі б праспяваць не толькі нашы спевакі-прэм'еры, але і салісты хору.

У “Кармэн” жа, наадварот, вельмі ўражала Ларыса Андрэева, салістка Маскоўскага музычнага тэатра

ная дэталі. У фестывальным жа спектаклі, у якім удзельнічала “міжнародная зборная”, а ад колішняй нашай пастаноўкі не засталася практычна нічога, усе астатнія артысты глядзеліся героямі “не з той оперы”, і ўзаемаадносіны паміж палкай цыганкай і яе кавалерамі не падаваліся ніякай расшыфроўцы. Адзінай, каму ўдалося абсалютна дакладна пранесці развіццё псіхалагічнага стану і характару гераніі праз увесь спектакль, аказалася наша Настасся Масквіна (Мікаэла). Дый спявала яна — бы анёл.

Спрэчкі разгарнуліся і наконт тэмаў, зададзеных адным з самых модных і таленавітых маскоўскіх дырыжораў Феліксам Корабавым. Але гэта было, па-першае, пераканаўча, а па-другое (і гэта ўзрадавала ўдвая) — пад сілу нашым артыстам! Знакаміты квартэт кантрабандыстаў праляцеў літаральна шэптам, подыхам ветру — і чуваць было не толькі кожную ноту, але і слова. Вось дзе майстэрства!

лепш”, — сказаў ён. І пачаў даводзіць, чаму. Вось дзе самакрытычнасць!

Найбольшую амплітуду супярэчлівых ацэнак выклікала “Травіята” Дж.Вердзі Латвійскай нацыянальнай оперы. Салістка тэатра Санора Вайцэ ўжо паспела скарыць нашу публіку ў партыі Віялеты. Але тады яна спявала ў нашай пастаноўцы! Госці ж прапанавалі зусім іншую эстэтыку: замест звычайнай рамантызаванасці ці, як у нашым спектаклі, рамантыкі, узведзенай да філасофскай сімволікі, — гэтка неарэалізм, вельмі распаўсюджаны ў сучасных заходніх пастаноўках.

Дзеянне перанесена ў першую палову XX стагоддзя — акурат на тую максімальна блізкую да сучаснасці дыстанцыю, дзе музыка оперы не будзе дысанаваць з відовішчам (ну не можа геранія “размаўляць” на класічнай музычнай мове і быць пры гэтым, да прыкладу, хворай на СНІД, хаця сам сюжэт, здавалася б, лагічна адпавядае падобнай перапрацоўцы). Сцэнаграфія максімальна “ўключае” глядача ў дзеянне і адпавядае ўсім традыцыям тэатра суперажывання, памножанага на здабыткі псіхалагічнага кіно. Прапрацавана кожная мастацкая дробязь: у фінале оперы героі падаюць долу ў такой жа позе, як у канцы першай дзеі, “замыкаючы” форму класічнай аркай. Ёсць і сімвал — лесвіца ў паднябессе, што з пачатку апошняй карціны намякае на трагічны сыход гераніі.

Спектакль быццам наўмысна разлічаны на моладзь, якая не надта шануе оперу: прыйдуць “на стрыптыз”, а ў фінале не стрымаюць слёз. І, можа, задумаюцца, ці варта ісці адно за прыродным інстынктам, калі ёсць штосьці куды большае і ўсеабдымнае — каханне.

Яшчэ больш філігранна апрацаваным стаўся “Севільскі цырульнік” Дж.Расіні ў пастаноўцы Новай оперы імя Я.Колабава (але з нашым дырыжорам Вячаславам Волічам). Спектакль нават без бягучага радка перакладу з італьянскай мог быць цікавы самай дэмакратычнай аўдыторыі, бо ў рэжысуры шчодро выкарыстоўваюцца прыём візуалізацыі зместу літаральна ўсіх арыў і ансамбляў. Тая ж арыў Фігара “адбывалася” ў цырульні, і герой лётаў паміж трыма кліентамі адразу. Доктар Бартала быў неад’емны ад вялізнай чаргі хворых пацыентаў, а закаханая ў яго Берта спявала пра свае пачуцці пад поўным месяцам, што вельмі нагадваў люстэрка лор-урача. Але яшчэ больш гэтая няхітрая камедыя магла зацікавіць культурную эліту! Бо раздзяць зашыфраваную ў спектаклі карункавую вязь шматлікіх пластоў італьянскіх традыцый (ад тэатра масак да кіно Ф.Феліні, і ўсё — скрозь прызму бездакорнага, срэбна-зіхатлівага bell canto) — ні з чым не параўнальнае эстэтычнае задавальненне. І шыкоўны інтэлектуальны адпачынак!

Пасля такога спектакля фінальны галаканцэрт мог паставіць толькі шматкроп’е — як надзею на хуткі працяг цудоўнай фестывальнай ідэі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Існуе меркаванне, што ў монаспектаклі ідуць акцёры, якія недастаткова запатрабаваны ў “вялікім” тэатры. Але мая дваццацігадовая практыка працы на гэтай ніве цалкам абвяргае падобнае меркаванне. Бо работа гэтая пад сілу толькі акцёру-віртуозу, акцёру-аркестру, сапраўднаму майстру сцэнічнай імпрывізацыі. Ала Дзямідава, Канстанцін Райкін, Аліса Фрэйндліх, Аляксандр Філіпенка, Марына Няёлава, Яўген Грышкавец, Жан Марэ, Тадуш Ламніцкі, Янаш Сталярскі, Філіп Кабрэ, Філіп Люшэр, Аспасія Папата-насіў, Ларыса Кадырава, Генадзь Аўсяннікаў, Фёдар Шмакаў, Уладзімір Шэстаў... — яны, як і многія іншыя, не маючы нястачы ў буйных драматычных ролях, усё ж прыйшлі да жанру монаспектакля. Чым жа прывабіў іх гэты від сцэнічнай творчасці? Магчыма, адчуваннем вяртання да сваёй першапрыроды — антычнага прынцыпу, калі адзін акцёр на сцэне становіўся цэлым тэатрам, хвалючы масы і дорачы глядачам перажыванне катарсісу.

Ёсць мноства прыкладаў, калі маладыя, практычна нікім не заўважаныя, акцёры акурата у монаспектаклі адкрывалі сваю ўнікальную творчую індывідуальнасць. Так, прынамсі, сталася з Эміліяй Пранскутэ, якая пасля свайго “Пацукалова” сталася на сённяшні дзень адной з самых запатрабаваных актрыс Горкаўскага тэатра. Падобны шлях прайшлі літоўка Бірутэ Мар, швейцарка Монік Шнідэр, англічанін Піп Ютан...

Сёння міжнародная тэатральная грамадскасць высока цэніць і падтрымлівае гэты напрамак сцэнічнай творчасці. Прыемна ўсведамляць, што ля яго вытокаў стаялі мы, беларусы.

Кароткі экскурс

У 1993 годзе ў Мюнхене на кангрэсе Міжнароднага інстытута тэатра UNESCO толькі што створаны Беларускі цэнтр MIT прапанаваў уключыць у план работы праект правядзення Першага Міжнароднага фестывалю монаспектакляў “Я”. Паралельна аналагічную прапанову ўнёс і Расійскі цэнтр MIT, але было вырашана падтрымаць беларускую ініцыятыву, і ў 1993-м у Мінску прайшоў форум, на якім было паказана 12 монаспектакляў з 7 краін свету, а гасцямі яго сталі вядомыя дзеячы сусветнага тэатра і прадстаўнікі Драматычнага камітэта Міжнароднага інстытута тэатра UNESCO.

У 1996 годзе II Міжнародны фестываль монаспектакляў “Я” прымаў ужо 15 краін і 20 выканаўцаў. Трэці ж, у 1998-м, сабраў 25 выканаўцаў з 20 краін свету! Акурата тады, па сутнасці, у час форуму, была створана Міжнародная асацыяцыя фестывалю Тэатра аднаго акцёра, у якім на сённяшні дзень прысутнічае не адзін дзесятка прэстыжных форумаў монадрамы з усяго свету (усяго ж у свеце на сёння налічваецца каля 30 фестывалю монаспектакляў).

Квітнеючы сад

Цягам апошняга месяца мне ўдалося наведаць два монафорумы: “Тэспіс” у нямецкім Кілі, а зусім нядаўна — Міжнародны фестываль “One man show” у Маскве. Нямецкую афішу складала 13 абсалютна разнапланавых спектакляў з 10 краін, і — пастаянны аншлаг у глядзельнай зале. Тут былі і гісторыі пра тое, як акцёр выходзіць на сцэну, але не можа знайсці паразуменне з тэхнічнымі службамі, так што нават глядачы ў зале не адразу разумеюць, што перад імі разгортваецца спектакль (Дэвід Каліўта, ЗША), дзіўны, экспрэсіўны, часам нават палохачуы сваім надрывам, а то раптам спакойны танец-самавыяўленне (Тукка Вассама, Фінляндыя) — два гэтыя выканаўцы падзялілі паміж сабой II месца. Першае ж дасталася польскай актрысе Габрыэле Мускале і яе пастаноўцы “Падарожжа ў Буэнас-Айрэс”, у якім маладая выканаўца без грыву і іншых відавочных прыладаў іграе пажылоў жанчыну, што страціла траіх дзяцей і ніяк не можа зразумець, чаму ж так здарылася.

Усе спектаклі “Тэспіса” выглядалі індывідуальнымі і непаўторнымі, і я часам лавіла сябе на думцы, што далёка не кожны з іх быў бы ўспрыняты Беларускім гле-

дачом. Але дырэктар нямецкага фестывалю Яланта Козак-Сутовіч, у мінулым вучаніца Ежы Гратоўскага, пераканана: “Павінны існаваць пастаноўкі розных стыляў і накірункаў, жанраў і школ: гэта карысна прафесіяналам і цікава глядачам, ды і білеты тады прадаюцца лепш”. Аказваецца, яны з гэтага маюць яшчэ і эканамічную выгаду.

Праграма расійскага фестывалю адрознівалася ад нямецкага схільнасцю большасці спектакляў да традыцыйнай, класічнай формы, аднак кожны з іх усё роўна ўяўляў з сябе ўзор прафесіяналізму: “Эклезіяст” Валерыя Шэймана, “Душачка” Зінаіды Гуравай, “Так, я хачу так”

стасунках са сваімі калегамі з іншых краін. Алег Чэчанеў — акцёр, якому падладныя самыя тонкія нюансы душэўнага перажывання, ён бліскуча валодае майстэрствам пераўвасаблення і імпрывізацыі. Вельмі прыемна, што на такіх прэстыжных міжнародных форумах, як “One man show”, беларускі тэатр прадстаўляюць акцёры гэткага высокага ўзроўню.

Не магу не згадаць і яшчэ аднаго нашага прызнанага майстра монаспектакля — Валерыя Шушкевіча, чыё “Дастаеўскае пытанне” атрымала самыя высокія ацэнкі журы і ўзнагароды за лепшую мужчынскую ролю і лепшы

гонару магу зазначыць, што на сённяшні дзень беларускі монаспектакль у прасторы сусветнага тэатра з’яўляецца адным з такіх брэндаў. Нашых акцёраў ведаюць, любяць, адзначаючы іх высокі прафесіяналізм, што спалучаецца з глыбінным духоўным спасціжэннем чалавечай прыроды. І гэта відавочна пазітыўна кантрастуе з тымі тэндэнцыямі “апускання” да забяўляльнага мастацтва, якія назіраюцца сёння ў шэрагу драматычных тэатраў.

Але хочацца звярнуць увагу на тое, што без належнай падтрымкі любая ініцыятыва здольная загінуць,

Монаразвагі напрыканцы года

Монаспектакль — цудоўнае поле, засеянае разнастайнымі дзівоснымі кветкамі тэатральных выразных сродкаў, форм, акцёрскіх індывідуальнасцей, высокадухоўных і інтэлектуальных сцэнічных твораў. Гэта від тэатра, у якім часцей за ўсё прысутнічае слова, але ён можа быць музычным, пластычным, музыка-танцавальным, ценявым, лялечным, а часам усе гэтыя жанры могуць пераплятацца ў адной пастаноўцы. І, даючы каласальныя магчымасці для творчага самавыяўлення, монаспектакль аказваецца тым выпадкам, калі “адзін у полі — воін”!

Поле для акцёра-аркестра

Вольгі Прыхудаўлайвай, “Старая жанчына...” Ларысы Кадыравай, польска-расійскі праект: “Мілка” Кшыштафа Грабоўскага і “Пясочніца” Усевалада Чубенкі...

Трэцяе месца на гэтым фестывалі атрымаў спектакль “Фірс.doc” у выкананні акцёра Мінскага абласнога драматычнага тэатра Алега Чэчанева. Яго герой — артыст правінцыйнага тэатра, які ў пустой зале рэпэціруе ролю Фірса. У выкананні Чэчанева шмат гумару і акцёрскай праўды, ён свабодны, арганічны і іранічны. У фінале, калі герой прамаўляе свой апошні маналог, аўтар намякае, што персанаж памірае, аднак у беларускага акцёра ён застаецца жыць, з удзячнасцю прымаючы свой лёс такім, якім ён склаўся.

З творчымі работамі Алега Чэчанева я знаёма даўно. Цудоўна памятаю яго “Сіні аўтамабіль”, які прынёс свайму выканаўцу шэраг узнагарод прэстыжных міжнародных фестывалю монаспектакляў. І ведаю, што, нягледзячы на дастатковую занятасць у рэпертуары тэатра, ягоная няўрымсліва творчая натура прабуе пастаяннага пошуку чагосьці новага, яшчэ нязвяданага. І ён знаходзіць гэты зарад у працы над монаспектаклямі,

спектакль на фестывалю ў Смаленску і Ніжнім Ноўгарадзе. У гэтай рабоце Шушкевіч дасягае надзвычайных вышынь акцёрскага майстэрства, канцэнтрацыі эмацыянальнай думкі і віртуознага пераўвасаблення. Пры гэтым здаецца, што робіць ён усё гэта лёгка, без аніякіх намаганняў, так што паўтары гадзіны сцэнічнага часу побач з гэтым магутным акцёрскім тэмпераментам і ювелірным валоданнем красамоўнымі паўзамі пралятаюць незаўважна. “Дастаеўскае пытанне” — спектакль, якім можна ганарыцца, і на сённяшні дзень ён мае рэкамендацыі на некалькі прэстыжных міжнародных фестывалю. Думаю, што ён мог бы прадставіць нашу краіну і на XXXIII Кангрэсе Міжнароднага інстытута тэатра UNESCO, які будзе праходзіць у верасні 2011 года ў Кітаі.

Вялікае бачыцца на адлегласці

Зусім нядаўна, на Усебеларускім народным сходзе, Прэзідэнт краіны падкрэсліў, што неабходна надаваць больш увагі стварэнню і прапагандзе айчынных культурных “брэндаў” у свеце і падтрымліваць скраваныя на гэта праекты. Не без

так і не даўшы аніякага плёну. І мне шкада, што VI Міжнародны фестываль монаспектакляў “Я”, які павінен быў прайсці ў кастрычніку гэтага года, так і не адбыўся, хаця на адрас аргкамітэта даслана 40 заявак з 25 краін свету. Разумею, што буйныя творчыя форуму выглядаюць больш выйгрышна ў параўнанні з “адзіночкамі”. Аднак пераканана, што сёння мы не можам сабе дазволіць проста так страціць усе тыя традыцыі і ўласны імідж, які за апошнія два дзесяцігоддзі беларускія акцёры стварылі ў жанры монаспектакля. Ды і ці так важна, якога “памеру” зярнятка, калі ў выніку яно дае цудоўны, багаты творчы ўрадак? Але для таго, каб сабраць і скарыстаць яго плён, неабходна апрацоўваць наша творчае поле разам.

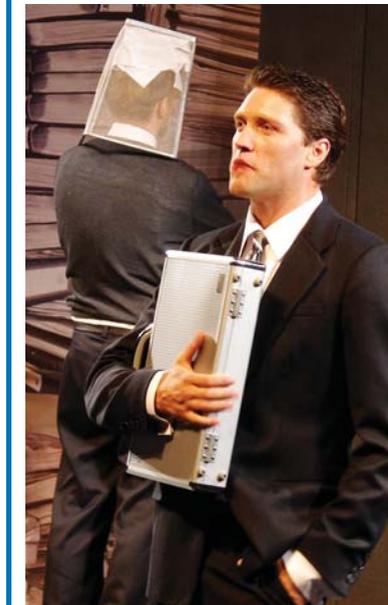
Антаніна МІХАЛЬЦОВА, рэжысёр, генеральны сакратар Беларускага цэнтра MIT UNESCO, дырэктар Міжнароднага фестывалю монаспектакляў “Я”
На здымках: Валерыя Шушкевіч у пастаноўцы “Дастаеўскае пытанне”; шматаблічны Алег Чэчанеў у спектаклі “Фірс.doc”.

“Брама...”, “...Еўропа”, “Эдып”

Аднак “ёлачная” пара не замянае тэатру актыўна працаваць і над перспектыўнымі планами. Пад час падрыхтоўкі да юбілейнага сезона поўным ходам ідуць рэпетыцыі “Брамы неўміручасці” Кандрата Крапівы, пастаноўку якой ажыццяўляе Рыд Таліпаў. У класічных вобразах перад глядачамі паўстануць Святлана Жукоўская, Пётр Ламан, Валянцін Цвяткоў, Валянціна Багданова, Уладзімір Сівіцкі, Андрэй Качан, Аляксандр Базук, Наталля Саламаха, Юрый Гапееў і многія іншыя акцёры тэатра.

Нягледзячы на рэканструкцыю, рытуе сваім глядачам прэм’ерныя падарункі і Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. І бліжэйшы з іх — “Самотны Захад” Марціна МакДонаха ў рэжысуры Паўла Харланчука, які ўжо 20 студзеня будзе паказаны на Малой сцэне Канцэртнай залы “Мінск”. Распачаў працу над сваім буйным праектам “Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл” і мастацкі кіраўнік калектыву Мікалай Пінігін. Пастаноўка, заснаваная на арыгінальных творах Францішкі Уршулі Радзівіл (аўтар п’есы — Сяргей Кавалёў, музыка — Андрэй Зубрыца), будзе складацца з трох частак: балета, оперы і драматычнага спектакля. Спектакль і мяркую пабачыць свет у другой палове сакавіка. Дзякуючы таму, што Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка гасцінна прадаставіў купалаўцам памяшканні для рэпетыцыйнай базы, хочацца спадзявацца, што гэтая насамрэч грандыёзная задума зможа рэалізавацца ў поўным аб’ёме.

Паводле добрай традыцыі, акурата “пад ёлачку”, 29 і 30 снежня на Малой сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага рэжысёр Барыс Луцэнка прапануе прэм’еру

спектакля “Эдып” па п’есе беларускага аўтара Алены Мінчуковай. А ў лютым свайго гледача знойдзе на Горкаўскай сцэне чарговая прэм’ера тэатра — “Вяселле Крачынскага” Аляксандра Сухова-Кабыліна ў пастаноўцы Міхаіла Кавальчыка. У галоўных ролях заняты вядучыя акцёры тэатра Аляксандр Ткачонак, Вольга Клебановіч, Кацярына Шатрова, Андрэй Душачкін.

На здымку: Павел Харланчук у апошняй пастаноўцы купалаўцаў “Офіс” выступіў у ролі акцёра. Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Р.Сітніца. 3 цыкла "Гаспода №...".

"Ты вечности заложник, у времени в плену..." — гэтыя радкі Барыса Пастэрнака цалкам могуць быць адрасаваны і беларускім мастакам, якія, мерай адпушчанага ім Богам таленту, сапраўды з'яўляюцца "вечности заложнікамі". "У времени в плену" ўсе мы, але мастак перажывае гэтую залежнасць асабліва востра. Яго грамадзянскае, чалавечае прызвание ў тым, каб хуткаплынны час захоўваўся ва ўсім багацці мастакоўскага ўспрымання і радасцяў жыцця, і "сердца горестных замет", і філасофскага адчування эпохі. Менавіта такія думкі прыйшлі да мяне ў час работы чарговага, XX З'езда мастакоў Беларусі, у якім прынялі ўдзел 216 дэлегатаў ад 1055 членаў грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў".

З.Літвінава. "Фальклорны матыў".

Дык аб чым жа ішла гаворка на гэтым важным для мастацкага жыцця краіны форуме? Зразумела — аб самых надзённых, неадкладных праблемах арганізацыйна-творчага жыцця вялікага калектыву нашых творцаў розных відаў і жанраў мастацтва, розных стыляў і кірункаў, светаадчуванняў і светапоглядаў. Канешне, за перыяд з 2007 года Радай БСМ і яе прэзідыумам было зроблена нямала, аб чым падрабязна раскажаў у сваім справаздачным дакладзе старшыня Саюза Уладзімір Савіч. Асабліва гэта тычыцца выставачнай і вытворча-эканамічнай дзейнасці — двух важных "кітоў" нашай грамадскай арганізацыі. Да-статкова сказаць, што ў прасторы выставак адбыліся нацыянальныя, міжнародныя і замежныя праекты, рэспубліканскія, абласныя, групавыя, персанальныя акцыі і пленэры: за тры апошнія гады нашы мастакі прынялі ўдзел амаль у 500 выстаўках у краіне і за яе межамі! І тут важную ролю адыгралі доб-

рыя творча-арганізацыйныя сувязі Саюза з Міністэрствам культуры Беларусі і Міністэрствам замежных спраў краіны, з гарвыканкамамі і аблвыканкамамі, з зацікаўленымі дзяржаўнымі і грамадскімі ўстановамі, з музейнымі і галерэйнымі структурамі краіны і замежжа, а таксама з некаторымі СМІ і выдавецтвамі. Шмат карыснага было зроблена кіраўніцтвам Саюза і ў іншых галінах: гаворка — пра дзейнасць мастацкіх камбінатаў, Рэспубліканскай мастацкай галерэі "Палац мастацтва" і іншых галерэй, рамонт нерухамай маёмасці і набыццё асноўных сродкаў вытворчасці, вырукну ад асноўнай дзейнасці (арэнды), матэрыяльную і творчую дапамогу членам Саюза.

Пэўныя праблемы засталіся невырашанымі з прычыны розных аб'ектыўных і суб'ектыўных акалічнасцей, аб чым таксама зазначылі ў выступленнях некаторыя дэлегаты. Але гэта натуральна: без крытыкі кіраўніцтва па тых або іншых пытаннях не абыходзіцца ні адзін сход такога ўзроўню. Аднак у цэлым работу кіраўніцтва за трохгадовы мінулы перыяд З'езд ацаніў на "здавальняюча", аб чым пераканаўча сведчылі вынікі выбараў старшыні ГА "Беларускі саюз мастакоў": заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі краіны Уладзімір Савіч набраў у выніку тайнага галасавання 162 галасоў з 216 магчымых і паўторна быў абраны на пасаду.

Сярод галоўных накірункаў працы Саюза на бліжэйшыя гады былі вызначаныя як стратэгічныя, так і тактычныя дзейныя:

Праекты

для "залатога фонду"

Нататкі пасля XX З'езда мастакоў Беларусі

Фрагмент экспазіцыі.

Т.Белавусова-Пятроўская. "Вакзал".

Р.Ландарскі. "Краявід з белымі конямі".

павышэнне якасці выставачнай работы, якая павінна адпавядаць еўрапейскім маштабам, у прасторы краіны і за яе межамі, умацаванне эканамічнага становішча Саюза праз развіццё яго вытворчай базы, кансалідацыя намаганняў усіх структур БСМ (секцый, аб'яднанняў, абласных і гарадскіх арганізацый) па абароне творчых, матэрыяльных і маральных інтарэсаў членаў Саюза...

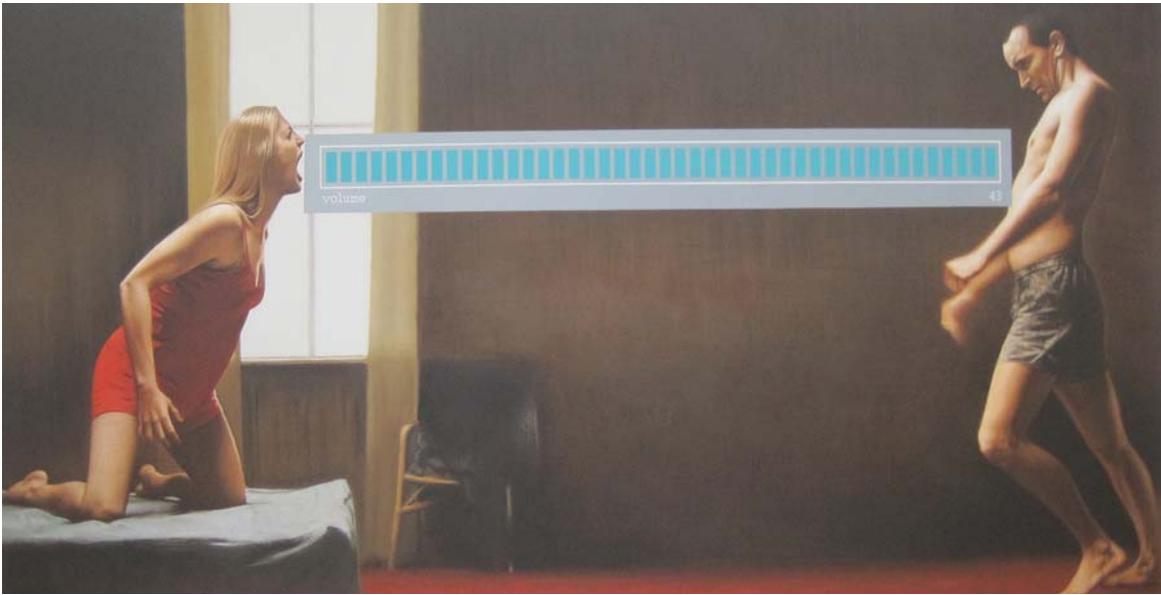
Вялікі пазітыўны рэзананс у дэлегатаў З'езда атрымалі выступленне міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі і яго адказы на пытанні дэлегатаў. Міністр закрануў практычна ўсе галоўныя праблемы арганізацыйна-творчых стасункаў Міністэрства культуры і БСМ, дзяржавы і творцаў. У прыватнасці, ён падкрэсліў, што за апошнія пяць гадоў на закупку твораў беларускіх мастакоў для фарміравання музейных фондаў краіны дзяржавай было выдаткавана 2 мільярды 471 мільён рублёў, што ярка сведчыць аб рэальнай падтрымцы мастакоў з боку дзяржавы. І такая дапамога ў бліжэйшай перспектыве будзе павялічана. Міністр закрануў шмат іншых пытанняў, якія тычыліся новых важных ініцыятыў міністэрства ў сферы развіцця нацыянальнай культуры ў кантэксце будучай Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" і новых праектаў нарматывна-прававых актаў, актуальнай для мастакоў праблемы аплаты за арэнду творчых майстэрняў, кардынальнага паляпшэння работы экспертных фарміраванняў і, канешне ж, шырокай выставачнай дзейнасці ў краіне ды за мяжой. Міністр распавёў і пра цікавыя праекты стварэння ў Мінску Цэнтра сучаснага выяўленчага мастацтва і ўнікальнага Музейнага квартала (на базе Нацыянальнага мастацкага музея), пра сумесныя з БСМ буйныя выставачныя экспазіцыі, а таксама пра помнікі выдатным дзеячам беларускай культуры, якія будуць у бліжэйшы час устаноўлены ў краіне і за яе межамі.

Сваю прамову Павел Латушка закончыў такім зваротам да мастакоў: "Сёння мы з'яўляемся сведкамі адраджэння культурных традыцый у беларускім мастацтве, вяртання нашага народа да сваёй гісторыі, сваіх духоўных каранёў. Ваша творчасць не толькі стварае залаты фонд айчыннай культуры, але і дапамагае лепш зразумець своеасабіласць душы нашага народа, выходзіць сама-свадомасць і гонар за нашу дзяржаву. Вы, мастакі, з'яўляецеся элітай нашай дзяржавы, элітай нашай культуры і мастацтва. І мы чакаем ад вас новых ідэй і прапаноў. Дзверы Міністэрства культуры для гэтага заўсёды адкрыты..."

А я ў гэтай сувязі ўгадаў словы старажытнагрэчаскага філосафа-мудраца, вечнага шукальніка ісціны, Платона: "Ніколі не будзе квітнець дзяржава, калі яе не паначэрчаюць мастакі паводле боскага ўзору". І гэта менавіта так.

Б.К.

Г.Буралкін.
"Заслужаная
артыстка Беларусі
Вольга Гайко".

Р.Вашкевіч. "Прыгажун — мост".

II Біенале

Усё зводзіцца да канцэпцыі?

Ад традыцыі да постмадэрнізму "forever"

II Біенале жывапісу, графікі і скульптуры, а разам з ёй і экспазіцыя дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якія працавалі ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі "Палац мастацтва", сёлета прайшлі ў рамках сацыяльна-культурнага праекта Міністэрства культуры — выстаўкі сучаснага выяўленчага мастацтва "Зямля пад белымі крыламі" — і замянілі традыцыйную перадз'ездаскую выстаўку. У экспазіцыі былі прадстаўлены творы як старэйшых мэтраў, так і работы моладзі. Сімвалам біенале, як і мінулым разам, абрана кола: знак сонца, зямлі і неба, што натхняе на творчыя здзяйсненні.

Адбор твораў быў жорсткі: работы, змешчаныя ў залах, выкананы за апошнія два гады. Не ўсе члены БСМ засталіся задаволены: хтосьці меў магчымасць паказаць паліптых, а хтосьці быў прадстаўлены адной работай з дыптыху. Усё гэта выклікала спрэчкі сярод твораў, аднак не пашкодзіла цікавасці да выстаўкі з боку глядачоў.

Нельга адмаўляць агульнавядомую ісціну: буйныя мастацкія акцыі — фестывалі, біенале, рэспубліканскія выстаўкі і г. д., — несумненна, заўжды з'яўляюцца наступным узроўнем прэзентацыі сучаснага мастацтва. У пэўным сэнсе іх звышзадача — выявіць новыя ідэі, накірункі, прыярытэты сённяшняга мастацкага жыцця.

Якія ж тэндэнцыі вызначыла II Біенале жывапісу, графікі і скульптуры? Найперш — тое, што беларускае станковае мастацтва надзвычай разнастайнае. Асабліва відавочна гэта ў жывапісе. На сёлета біенале ўжо не валадарыла класічнае стаўленне да жывапіснай творчасці, як два гады таму. Гэта было падкрэслена нават экспазіцыйна, бо самымі актыўнымі кропкамі прасторы вялікай залы сталі буйныя палотны канцэптальнага характару Р.Вашкевіча, С.Кірушчанкі, А.Некрашэвіча, А.Іванова, С.Грыневіча. Ва ўсіх гэтых работах гучыць яшчэ не цалкам вычарпаны ў беларускім мастацтве пафас нонканфармізму. І гэта, у спалучэнні са спробамі З.Луцэвіч, У.Канцадайлава, В.Герасімава, Э.Куфко, Г.Сілівончык, А.Малея, А.Фалея, І.Русачыка, В.Нуднова, В.Шылко і іншых стварыць новае пластычнае асяроддзе ў межах традыцыйнага палатна, адназначна вызначыла ў жывапісным раздзеле першаснасць напрамку фармалістычнага мастацтва з яго пошукамі знакаваці, схільнасцю да эпажаў, складанымі ўзаемадачыненнямі з рэальнай прасторай.

Постмадэрнізм "forever"? Аднак тут жа згадваюцца словы Гётэ: "Ва ўсялякім творы мастацтва, вялікім ці малым, усё зводзіцца да канцэпцыі". Зрэшты, беларускія наватары і прыхільнікі эксперыментальнага ніколі поўна не вызваліліся ад традыцыйнага мастацкага прыцягнення. У іхняй творчасці і ўвогуле ў айчыннай мастацкай практыцы палатно як матэрыяльны фактар знікае вельмі рэдка. Аспрэчваюцца, напрыклад, ідэал прыгожага ў творы як катэгорыі класічнай эстэтыкі, энергетыка работ, тэхналогіі творчасці, матэрыял мастацтва. Але гэта не з'яўляецца іх рэальнае функцыянаванне: мастака і глядача. А класічныя жывапісныя прыёмы не толькі не знікаюць у мінулым, але і прэтэндуюць на ролю спецыфічнага

камертона для актуальных выказванняў. Ці ж не гэтая якасць адрознівае выявы-метафары Л.Хобатава або структуры-формы З.Літвінавай?

Яшчэ больш падкрэслена выяўляецца ўменне інтэрпрэтаваць лепшыя здабыткі і кірункі ХХ стагоддзя ў суладдзі з нацыянальнай архаікай, "вяртанне жывапісу" з яго традыцыйнымі матэрыяльнымі каштоўнасцямі ў мастакоў так звананага сярэдняга пакалення. У іхняй творчасці можна ўбачыць разнапланавасць жывапісных падыходаў: ад рэалістычнай трактоўкі пейзажаў і нацюрмортаў да экспрэсіўных, канструктыўна-прасторавых форм, пластыка-колеравых эксперыментальнаў. Работы У.Тоўсціка, В.Шкаруб, В.Касцючэн-

М.Казлоў. "Fantazus-tondo".

А.Концуб. "Лодка майго дзяцінства".

кі, Я.Батальёнка, А.Кузняцова, М.Бушчыка, У.Кожуха, К.Качана, А.Грышкевіча, А.Скавародкі вызначаюць не столькі пазнавальны стыль або пластыка жывапіснай мовы, колькі прыхільнасць да метафарычнасці, што канчаткова замяніла тэматычны складнік палотнаў. Твораў цікавасць не рэаліі і калізіі рэчаіснасці, а ўласныя асацыятыўныя адчуванні, унутраныя, душэўныя трансфармацыі. Аўтары звяртаюцца да псіхалагічнага стану герояў, з дапамогай прадметаў, архітэктурных дэталей выбудоўваюць пэўную мізансцэну карціны.

Аднак не ўсё ў экспазіцыі было аднолькава яркае і ўдалае. Побач з несумненнымі здабыткамі нават пасля вельмі шчыльнага і дакладнага адбору засталіся работы кан'юнктура, салоннага характару. На жаль,

ва з Віцебска, А.Гуршчанковай з Брэста. Аднак усё гэта не дазволіла вызначыць тэндэнцыі скульптурнай творчасці апошніх гадоў.

Раздзел дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, які афіцыйна не ўваходзіў у біенале, тым не менш, стаў для выстаўкі важнай часткай. Не сакрэт, што "прыкладнікі" пачуваюць сябе пакрыўджанымі няўвагай з боку БСМ. Гэтым паспрыяла няўдалая і кароткая па часе I Трыенале ДПМ. Дый апошняя экспазіцыя адказы на многія пытанні не дала. Работы мастакоў сведчаць, што аўтары віртуозна валодаюць тэхнікай і фармальнай кампазіцыяй. Аднак не ўсе з іх ставяць перад сабой звышзадачы. Вар'іруюцца адны і тыя ж прадметы, не адчуваецца вастрыні і нервовасці, пульсу нашага часу.

М.Бушчык. "Зменлівы свет".

творы класічнага плана, з тонкай натай жывапіснага гучання, што патрабуе далікатнага падыходу ў іх экспанаванні, згубіліся сярод больш агрэсіўных па колеры фармальнаў палотнаў.

Парадала ў гэтым сэнсе графіка — і друкаваная, і аўтарская (У.Вішнеўскага, С.Цімохава, А.Басалыгі, В.Нікішынай, Г.Ціханавай, Ю.Якавенкі, Р.Сустава). Побач з работамі вядомых майстроў, напрыклад, А.Кашкурэвіча, Г.Паплаўскага, М.Казлова з'явілася шмат творчых эксперыментальнаў моладзі, якая імправізуе на стыку розных тэхналогій і стылістычных падыходаў. Відавочна, што вызначыўся адыход ад выкарыстання ў графіцы жывапісных прыёмаў, калажаў, дрыпінгу, выявілася прыхільнасць да традыцыйных друкаваных тэхнік: літаграфіі, афорта, акватынты. Тэхналогія тут не заглушае індывідуальнасць, усе прадстаўленыя творы — вельмі разнастайныя па тэматыцы і змесце.

А вось скульптары аказаліся самымі неактыўнымі ўдзельнікамі выстаўкі: аўтараў прадстаўлена мала, асабліва гэта датычыцца моладзі. Не шмат было і яркіх знаходак: цікавыя скульптурны канцэпт паказаў К.Селіханаў, выразнай экспазіцыйнай кропкай сталі металічныя канструкцыі В.Малахава, нечаканым, аднак вельмі ўдалым, — выбар шкла як пластычнага матэрыялу для П.Вайніцкага. Прыемна, што выстаўку не абмінулі творцы з рэгіёнаў: у экспазіцыю ўвайшлі работы А.Вараб'ёва з Магілёва, У.Панцялеева з Гродна, А.Гвоздзіка-

Так, было насамрэч прадстаўлена многа твораў: габелены, ткацтва, кераміка, батык, шмат шкла. Зрэшты, гэта і не дзіва. Міжнародны сімпозіум мастацкага шкла, які адбыўся некалькі месяцаў таму на нашым слаўным заводзе "Нёман" па ініцыятыве Міністэрства культуры, даў свой вынік. Яго ўдзельнікі адчулі зацікаўленасць дзяржавы не толькі ў работах "тыражнага" характару, якія выстаўляюцца ў вялікай колькасці на продаж у гарадскіх крамах, але і ў эксперыментальных мастацкіх творах экспазіцыйнага (А.Атрашкевіч, В.Сазыкіна, І.Кузняцова і інш.).

Безумоўна, кожны з твораў — удзельнікаў выстаўкі ДПМ мае свой адметны стыль, манеру, пластыку, яркава выяўленую тэматыку. Кожны сам па сабе — яркая асоба ў мастакоўскім асяродку. Адчуваюцца ў работах і ашчаднае стаўленне да спадчыны, і яе асацыятыўна-метафарычнае пераасэнсаванне. Творчасць аўтараў адначасова дыхае і наўрасцю, і амаль прастадушнай адкрытасцю, і таямніцай, і загадкай — тым, што звяртае і мастака, і глядача да глыбіняў старажытнай міфатворчасці. Але справа тут, відавочна, не ў аўтэнтычнасці форм і не ва ўтварэнні на іх аснове новых. Тут — іншыя арыенцыры. Гэта ў пэўнай ступені звязана з магіяй, душой і, безумоўна, рэальнасцю, бо, урэшце, усе ўвасобленыя ў работах вобразы адлюстроўваюць нашы ўяўленні і ўражанні ад навакольнага асяродка.

Наталля ЖОГЛА

Он-лайн-канферэнцыя “К”: выніковы фініш — чарговы старт

Гэта фінальны матэрыял 2010 года, прысвечаны развіццю нашай рэгіянальнай культуры. Вельмі прыемна, што станоўчы розгалас атрымаў у аддзелах культуры наш сёлетні праект “Равыканкамаўская “лятушка” з “К”, дзе мы пастараліся наладзіць больш цесныя творчыя стасункі не толькі з работнікамі культуры, але і з кіраўніцтвам раёнаў — старшынямі райвыканкамаў і іхнімі намеснікамі па сацыяльных пытаннях. Думаецца, што і ў наступным годзе такія публікацыі не страцяць актуальнасці. Урэшце, з “лятушкамі” мы наведальі ў 2010-м далёка не ўсе куткі нашай Беларусі. Арганічнай часткай гэтага журналісцкага праекта ўжо сталі он-лайн-канферэнцыі, сёлетняя “апрабацыя” якіх прадэманстравала не толькі надзвычайную зручнасць, універсальнасць і ўсеабдымнасць, але і засведчыла: найноўшыя камп’ютарныя тэхналогіі трывала ўвайшлі ва ўжытак не толькі гарадскіх, але і сельскіх работнікаў культуры.

Апошняя сёлетняя он-лайн-канферэнцыя мы паспрабавалі надаць рысы райвыканкамаўскай “лятушкі” з “К”, запрасіўшы да размовы кіраўнікоў рэгіёнаў. На нашу просьбу адгукнуліся старшыня Слуцкага райвыканкама Уладзімір ДАМАНЕЎСкі, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар УГРЫН і намеснік старшыні Ашмянскага райвыканкама Аляксандр САВАНЕЦ. Іх рэплікі пазначаны асобна.

У канферэнцыі таксама прынялі ўдзел начальнікі аддзелаў культуры Кобрынскага райвыканкама Надзея ЖУК, Сенненскага — Ларыса НОВІКАВА, Акцябрскага — Святлана БЕРАЗОЎСКАЯ, Ашмянскага — Галіна БАЛІНСКАЯ, Кіраўскага — Тамара ГАЛУБОЎСКАЯ, Слуцкага — Алена КАМОЦКАЯ. Нікнэймы начальнікаў аддзелаў культуры адпавядаюць назвам раённых цэнтраў, мы ж удзельнічалі ў он-лайне пад традыцыйным імем — Adm.

Adm:

— Вітаем удзельнікаў канферэнцыі! Сустрэча наша адбываецца напярэды 2010 года. Года значнага, паколькі ім завяршаўся тэрмін выканання шэрагу дзяржаўных праграм, наўпрост датычных сферы культуры ў рэгіёнах. Сёння мы паспрабуем падсумаваць зробленае, высветліць перспектывы нае бачанне дня заўтрашняга... Такім чынам, наша першае пытанне: ці выканаў аддзел культуры Дзяржпраграму адраджэння і развіцця сяла? Які вопыт быў набыты ў час яе рэалізацыі?

Kirauk:

— Добры дзень усім калегам і кіраўнікам раёнаў! Неаспрэчна, вопыт за апошнія пяць гадоў набыты велізарны, і тычыцца ён найперш удасканалення сферы рэгіянальнай культуры.

За 2005 — 2010 гады правялі рамонтна-будаўнічыя работы ва ўсіх установах культуры нашых аграгарадкаў — у тым ліку ў такіх вялікіх, як Мышкавіцкі, Скрыпліцкі, Любоніцкі СДК, — на суму больш чым чатыры мільярды рублёў. Устанавілі светлавое сцэнічнае абсталяванне, набылі тэатральныя крэслы, адкрылі пяць філарманічных пляцовак, пашылі сцэнічную заслону і тры камплекты касцюмаў для ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці, закупілі музычныя інструменты, гукавую апаратуру... Вялікую дапамогу ў набыцці музычных інструментаў аказала ўпраўленне культуры аблвыканкама. У прыватнасці, дзякуючы праграме мы атрымалі два раілы для Мышкавіцкага СДК і Жыліцкай ДШМ. Камп’ютары аграгарадоцкіх бібліятэк падключаны да Інтэрнэта. Шмат зроблена па мадэрнізацыі сеткі ўстаноў культуры: у 2006 годзе аддзел займаў аўтаклуб, у 2008-м — аўтабібліятэку...

Ashmianu, намеснік старшыні Ашмянскага райвыканкама Аляксандр Саванец:

— Асноўныя кірункі Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла — выкананы. Аграгарадоцкі статус атрымалі 23 установы культуры. Аддзел зрабіў пры гэтым усё магчымае і немагчымае. Абноўлена матэрыяльная база. Праведзена тры капітальныя рамонтныя, пяць — бягучыя. Наноў узведзены будынкі трох устаноў культуры, яшчэ столькі ж пераведзены ў палепшаныя памяшканні. Пачалі працаваць пяць устаноў новага тыпу, камп’ютарызавана адзінаццаць бібліятэк у аграгарадках, дзейніча-

юць тры публічныя цэнтры прававой інфармацыі, шэсць мультымедыя-цэнтраў. Ва ўсіх аграгарадках адкрыты класы дзіцячай школы мастацтваў.

Akciabrski, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар Угрын:

— У нас, дарэчы, таксама камп’ютарызаваны і падключаны да Інтэрнэта шэсць бібліятэк аграгарадкаў і дзве пасялковыя. Набыта літаратуры на суму больш чым 135 мільёнаў рублёў, пашырыўся аўтапарк: з’явіліся аўтобус для гарадскога цэнтра дасугу, бібліобус для абслугоўвання сельскіх населеных пунктаў і аўтамабіль для музея... За адыходзячую пяцігодку ў раёне з’явіўся новы будынак Валосавіцкага дома народнай творчасці, капітальна адрамантаваны Чырвонаслабодскі дом народнай творчасці, Рассветаўскі культурна-спартыўны цэнтр. Завяршаюцца работы ў Парэцкім цэнтры вольнага часу, Ламавіцкім і Любанскім дамах народнай творчасці, Гарохавіцкім сельскім клубе, Гацкім сельскім доме культуры.

Словам, імідж устаноў культуры істотна палепшыўся. Тычыцца гэта не толькі памяшканняў, будынкаў, але і прыклубных тэрыторый.

Adm:

— Хацелася б пачуць падрабязней, што вы ўкладваеце ў паняцце іміджа устаноў культуры.

Kobryn:

— Колькі слоў дадам якраз на гэтую тэму. Прыклад: мільярды рублёў на Кобрыншчыне выкарыстаны для ўдасканалення матэрыяльна-тэхнічнай базы... А яшчэ пяць гадоў таму пад час сацыялагічных даследаванняў 57 працэнтаў рэспандэнтаў ацанілі стан матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры як незадавальняючы, сёлета ж толькі 11 працэнтаў выказала сваю незадаволенасць. Мы дамагліся станоўчай дынамікі: павялічылася якасць мерапрыемстваў, выканальнасці ўзровень аматарскіх калектываў, колькасць наведвальнікаў. План па платных паслугах выкананы за 10 месяцаў на 165 працэнтаў у супастаўных цэнах. Камп’ютарызаваныя бібліятэкі з выхадам на хуткасны Інтэрнэт далі магчымасць ліквідаваць дыспрапорцыю паміж інфармацыйнымі запытамі жыхароў вёскі і магчымасцямі сельскіх бібліятэк.

Kirauk:

— Яшчэ адна дэталю да іміджавага боку рэгіёна. Мы ўдзячныя Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь за

ўклад у справу захавання і адраджэння гісторыка-культурнай спадчыны Кіраўскага раёна. У адпаведнасці з праграмай вядуцца рамонт і аднаўленне Жыліцкага палацава-паркавага ансамбля. У наступным годзе плануецца ўвод першай чаргі, а з пачатку рамонтных работ і падрыхтоўкі праектна-каштарыснай дакументацыі асвоена 6257,5 мільёна рублёў.

Akciabrski, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар Угрын:

— Мы стварылі культурна-забаўляльны комплекс “Бубнаўка”. Гэта ўстанова новага тыпу, якая спалучае функцыі клубнай і турыстычнай дзейнасці. На яе базе існуе аздараў-

выкананы за 10 месяцаў на 165 працэнтаў у супастаўных цэнах. Ды і літаральна ў кожным уступным слове прагучала тэма пазабюджэтай дзейнасці. Як зазначыў міністр культуры Павел Латушка на “гарачай лініі” ў нашай рэдакцыі, абавязковыя да выканання паказчыкі па платных паслугах устаноў культуры на рэспубліканскім узроўні не будуць даводзіцца. Як мяркуюць працягваць працу па пазабюджэтай дзейнасці?

Kobryn:

— Канешне, арыенцір на супастаўныя цэны трэба адмяняць — культура не павінна ісці па шляху камерцыялізацыі, — але ж духоўны прадукт трэба ствараць, і, калі ён запатраба-

Adm:

— Якія цяжкасці пад час рэалізацыі Праграмы давалася пераадолець? Якія праблемы яна выявіла? Аксіёма, але паўторымся: начальніку аддзела культуры патрэбна быць і гаспадарнікам, і творцам у сучасных умовах...

Sluck:

— Перш-наперш — гэта ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы, набыццё музычных інструментаў для музычных школ, сцэнічных касцюмаў, камп’ютарызацыя бібліятэк.

Kirauk:

— Цяжкасці звязаны з асваеннем нарматыўна-прававой базы пры рамонтна-будаўнічых работах.

СТАЙКА НА ІМІДЖ

ваны, — прадаваць, а атрыманыя сродкі накіроўваць на сваё далейшае развіццё...

Sluck:

— Сёння можна казаць аб сістэмнасці работы па аказанні платных паслуг насельніцтву. На цяперашні час мерапрыемствы, якія арганізуюцца ў гэтым накірунку, задавальняюць аддзел культуры. Сродкі, якія мы зарабляем, дазваляюць умацоўваць матэрыяльна-тэхнічную базу, набыць абсталяванне, музычныя інструменты, касцюмы. Аднак хацелася б, каб усё заробленае заставалася на спецраўну аддзела культуры...

Akciabrski:

— Установы нашы не перастаюць аказваць платныя паслугі насельніцтву, бо гэта — адзін з дадатковых сродкаў паляпшэння іх жа матэрыяльнага стану. Але можна будзе змяніць падыходы давадзнення планаў з улікам колькасці насельніцтва ў канкрэтным населеным пункце, які абслугоўвае пэўная ўстанова, узроўнем запатрабаванасці паслуг і закупніцкай здольнасці вясцоўцаў.

Да 2009 года заказчыкам на аб’ектах быў аддзел культуры, потым гэтыя функцыі перадалі ўпраўленню капітальнага будаўніцтва райвыканкама... Не могу не згадаць тут і недастатковасць фінансавання не толькі рамонтных работ, але і набыцця гукаўзмацняльнай, светлавой апаратуры, мэблі...

Kobryn:

— Аддзел культуры выступаў заказчыкам капітальных і бягучых рамонтаў будынкаў, пры гэтым сутыкнуўшыся з праблемай адсутнасці кваліфікаваных кадраў...

Adm:

— Якія прапановы па ўдасканаленні кадравай падрыхтоўкі, з улікам вопыту вашага раёна, можаце назваць?

Kirauk:

— Вельмі турбуе камплектаванне ўстаноў кадрамі з вышэйшай адукацыяй. І хоць у нас на дэённай форме вучыцца па мэтавых накіраваннях 21

чалавек, а на завочнай у ВНУ культуры і мастацтва — 28, гэтага не дастаткова...

Што да іншых праблем, дык нам неабходны фінансавыя сродкі для рамонта Цэнтра дасугу і раённага Дома культуры ў Кіраўску, а таксама на сяле. Вельмі не стае гукаўзмацняльнай апаратуры, аўдыё-, відэа тэхнікі, мікрафонаў, камп'ютараў, мэблі, недастаткова сцэнічных касцюмаў і камплектаў абутку. Думаю, што для вырашэння гэтых неадкладных праблем і прадугледжана Дзяржаўная праграма “Культура Беларусі”.

Ashmiany:
— Што да пытання пра рэалізацыю Дзяржпраграмы, дык вопыт за гэты час назапашаны сапраўды неацэнны. Мы навучыліся разлічваць на ўласныя сілы, карпатліва захоўваць тое, што маем і што напрацавана ў раёне гадамі. І ўвогуле, Дзяржпраграма была для нашай культуры жыццёва неабходнай, і яе рэалізацыя дала больш чым заўважныя вынікі. Лічу, што яна нам вельмі патрэбна і нада-

маты, атракцыйная тэхніка, самы шырокі спектр паслуг. Неабходна пашырыць у аграгарадках і раёна сетку філіялаў Дзіцячай школы мастацтваў, адкрыць новыя класы і аддзяленні.

Kirauks:
— Перспектывы развіцця да 2015 года прадугледжваюць правядзенне трэцяга і чацвёртага этапаў рамонтна-ўзнаўленчых работ на Жыліцкім палацава-парковым ансамблі. У планах — стварэнне стацыянарнага краязнаўчага музея ў аграгарадку “Любонічы”, Цэнтра рамёстваў на базе Скрыпліцкага дома культуры.

Безумоўна, будзем праводзіць працу па далейшым развіцці сеткі дзіцячых школ мастацтваў на сяле. Толькі сёлета адкрыты клас духавых інструментаў у Мышкавіцкай ДШМ, клас акардэона — у вёсцы Барчыцы... Асноўныя ж прыярытэты для нас — захаванне гісторыка-культурнай спадчыны, паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы, развіццё дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і паляпшэнне якасці працы.

Якім чынам мяркуецца рэалізаваць падобныя праекты? Скажам, у Ашмянах такі вопыт маецца. Прынамсі, журналісцкая цікавасць да фестывалю, канферэнцыі і многіх іншых мерапрыемстваў — значная. Таму і гаворка пра Ашмяншчыну не сыходзіць з газетных палос ды тэлеэкранаў...

Ashmiany:
— Новая тыпы ўстаноў культуры аграгарадкаў, такіх, як “Баруны”, “Гальшаны”, “Жупраны”, “Мураваная Ашмянка”, акрэслілі для сябе найважнейшую папулярнызацыю гісторыка-культурнай спадчыны рэгіёна, яны і ствараюць адпаведныя брэндзі. У турыстычныя маршруты ўключаны замак Сапегаў, барунскія базальянская школа і Петрапаўлаўскі касцёл, друкарня Дарагастайскага, месцы пахавання вядомых землякоў: Багушэвіча, Снядзецкага...

Sluck:
— Далёка за межамі Слуцка стала вядомае майстэрства беларускіх ткачоў, што вырабляюць паясы і з’яўля-

са, адноўлены ландшафтны дызайн, які пастаянна ўдасканальваецца, дадуць магчымасць комплексна абслугоўваць наведвальнікаў.

Adm:
— 3 дапамогай Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” некаторыя з агучаных вамі праблем можна вырашыць. Чаго чакаеце ад гэтай дзяржпраграмы, што пачынае дзейнічаць у наступным годзе? Дарэчы, а якія канкрэтныя прапановы вы ўнеслі ў яе ўнёскі?

Kobryn:
— Хачу тут узяць вось якое праблемнае і вельмі набалелае (і не толькі, напэўна, для нас) пытанне. Не сакрэт, што, каб падтрымліваць функцыянаванне ўстаноў культуры ў належным стане, неабходна кожны год укладваць сродкі фінансавыя сродкі. З 1 студзеня 2005-га ўстановам культуры адмянілі льготу па падатку, хоць якраз гэтая сума магла быць выкарыстана на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы. І яшчэ. Сродкі, якія накіроўваюцца на заробатную плату з фонду матэрыяльнага зааховання па пазабюджэтай дзейнасці, абкладаюцца падаткам на прыбытак (24 працэнты). Вельмі пажадана, каб названую льготу нам вярнулі.

Sluck:
— Прапанавалі ўключыць у Дзяржпраграму адраджэнне помніка архітэктуры класіцызму 1789 года — будынка былога дома дваранскага сходу, які занесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Цяпер у гэтым пам’яшканні размяшчаецца Слуцкі краязнаўчы музей. Так што чакаем фінансавай падтрымкі.

Ashmiany:
— Захаванне і далейшая кансервацыя руін знакавага для раёна і рэспублікі гісторыка-культурнага аб’екта — Гальшанскага замка — задача найпершая. Пэўныя захаваныя раён ужо зрабіў. Маецца канцэпцыя кансервацыі, зроблены вынасы зашкавай тэрыторыі лініі электраперадач. Натуральна, ускладаем у гэтым плане вялікі спадзеў на Дзяржаўную праграму “Культура Беларусі”...

Akciabrski, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар Угрын:

— Сярод неадкладных праблем — таксама, як і ў многіх іншых раёнах, захаванне гісторыка-культурнай спадчыны. На жаль, мы пакуль атрымліваем недастаткова сродкаў на падтрыманне ў належным стане абеліскаў, воінскіх пахаванняў, іншых помнікаў гісторыі. Не выпрацавана сістэма работ у гэтым напрамку.

Adm:
— Брэндаваць раёна, пра якую казалі вышэй, непарывна звязана з развіццём рэгіянальнага турызму...

Kirauks:
— Сёння ў раёне працуе турыстычны маршрут “Боркі — Кіраўск — Мышкавічы — Жылічы”, які з’яўляецца першым крокам у рэалізацыі праекта па прапагандзе нашай спадчыны. Любы ахвотны можа пабачыць мемарыяльны комплекс у Борках, пазнаёміцца з жыццём Героя Савецкага Саюза Арлоўскага, наведваць агразаказдзібу і пазнаёміцца з палацава-парковым ансамблем, дзе ёсць музейная экспазіцыя, прысвечаная беларускай дваранскай сядзібе, помнік садова-паркавага мастацтва (больш за 180 відаў дрэў і кустовых раслін, каскад з пяці сажалак, штучныя горкі).

Adm:
— Наколькі эфектыўна рэалізавана Дзяржаўная комплексная праграма развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх паселішчаў на 2007 — 2010 гады? Як за гэты час змянілася культурнае аблічча раённых цэнтраў?

Akciabrski, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар Угрын:

— За 2007 — 2010 гады адрамантаваны гарадскі Цэнтр вольнага часу, у ім створаны самыя спрыяльныя ўмовы для развіцця творчых здольнасцей насельніцтва. Да паслуг наведвальні-

каў — дысказала, канцэртная зала, маладзёжнае кафэ, утульныя кабінеты, дзе размясціліся калектывы і аматарскія аб’яднанні гэтай установы.

Раённы метадычны Цэнтр народнай творчасці пераехаў у спецыяльна адрамантаваны будынак, праведзены рамонты дзіцячай бібліятэкі, карціннай галерэі, Дома рамёстваў. Асаблівай папулярнасцю карыстаецца “Акцябрскі запарк”, у якім цяпер налічваецца 75 відаў жывёл і птушак.

Развіццю гарадскога пасёлка садзейнічае і правядзенне ў раёне Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва “Берагіня”. Амаль тысячы ўдзельнікаў з усіх абласцей Беларусі, бліжняга замежжа саборнічаюць у конкурсных праграмах.

Kobryn:
— Горад не ўвайшоў у названую Дзяржаўную комплексную праграму, але ж дзякуючы рэспубліканскім “Дажынкам” змяніўся непазнавальна. Літаральна ўся інфраструктура аб’ектаў аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама набыла сучасны выгляд.

Kirauks:
— Гэтая Дзяржпраграма дапамагла правесці бягучыя рамонтныя, набыць раёнаў для раённага Дома культуры, музычныя інструменты для Кіраўскай ДШМ, адкрыць камп’ютарную залу, пашыць сцэнічныя касцюмы для дзіцячых харэаграфічных калектываў горада...

Ashmiany:
— Пасля рэканструкцыі адкрыўся краязнаўчы музей імя Ф.Багушэвіча, пасля пленэру скульптураў з’явілася Алея камянёў, штуршком для развіцця культуры стаў сёлетні міжнародны эканамічны форум “Паўночны вектар Гродзеншчыны”... Лічу, зроблена нямала. Што да ўстаноў культуры, дык турбуе адсутнасць сродкаў на стварэнне экспазіцыі ў раённым краязнаўчым музеі, патрабуе сучаснага памышкання раённая бібліятэка. Спадзяюся, у новай пяцігодцы ўсё будзе рэалізавана.

Kirauks:
— Паспрыяе рэкламе маршрутаў і наш, аддзелаўскі, сайт, які да канца студзеня плануем запусціць.

Sluck:
— Напрыканцы нашай узаемадзейнасці гаворкі хачу вось пра што сказаць. Галоўная каштоўнасць нашай культуры — гэта яе людзі. На Случчыне, як і ва ўсёй Беларусі, працуе шмат такіх цудоўных неардынарных, адданых працы людзей, выдатных творцаў. Усе мы ганарымся кіраўнікамі “народных” і “ўзорных” калектываў. Іх, дарэчы, у нашым раёне — 29. У 96 установах культуры і мастацтва працуюць 482 спецыялісты. За пяць гадоў на работу прыняты 63 маладыя работнікі, многія з іх сёння — добра вядомыя.

Напрыканцы ж, паважаныя калегі, дазвольце павіншаваць вас з надыходзячым Новым годам і Калядамі! Зычым вам здароўя, плённай працы, фінансавай стабільнасці, маральнага задавальнення.

Adm:
— Рэдакцыя “К” таксама шчыра далучаецца да гэтых пераднавагодніх віншаванняў і выказвае ўдзячнасць за цеснае і плённае супрацоўніцтва.

З надыходзячым Новым годам і Калядамі!

Плёну і крэатыўных ідэй у 2011-м!

Kobryn:
— Паважаныя супрацоўнікі газеты “Культура”, калегі, дзякуй за змястоўную размову! Няхай кожны дзень новага года будзе творчым крокам наперад! Мяркую, да маіх слоў далучацца ўсе ўдзельнікі канферэнцыі.

Adm:
— Дзякуй, мы заўжды да гэтага імкнёмся. Да новых рэальных і он-лайн-сустрэч у новым годзе!

Па он-лайн-канферэнцыі дзяжурны Іўген РАГІН, Сяргей ТРАФІЛАЎ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

І ТЫХ, ХТО ЯГО СТВАРАЕ

Пра сайты, інтэрактыў і апгрэйд

лей: вёска наша патрабуе пільнай увагі... Дарэчы, я вельмі радуся за сваіх калег з іншых абласцей, за іх добрыя дасягненні ў сферы развіцця сельскай культуры.

Adm:
— Пытанне да кіраўніка Слуцчыны: што сёння, Уладзімір Віктаравіч, амаль пасля завяршэння дзеяння пяцігадовай праграмы, хацелі б дадаць да зробленага?

Sluck, старшыня Слуцкага райвыканкама Уладзімір Даманеўскі:

— Цэнтрамі інфармацыйнай работы ў сельскай мясцовасці павінны стаць бібліятэкі. Любы вясковец, наведваючы бібліятэку, павінен знайсці тую кнігу, якая яго цікавіць. Бібліятэку трэба абсталяваць з выкарыстаннем самых сучасных тэхналогій.

Існуе пытанне адносна масавасці і новых форм працы. Тыя, што ёсць, не могуць даць адказы на многія запыты сучаснай моладзі, таму не выключана ўзнікненне недзяржаўных суб’ектаў культурна-масавай работы. Увогуле ж, кожнае мерапрыемства павінна быць да дробязей прадумана, больш іх варта ладзіць у сельскай мясцовасці, у першую чаргу — у аграгарадках, да таго ж — з улікам складу насельніцтва. Тады любое мерапрыемства будзе мець самы спрыяльны грунт. Агульная культура чалавека пасадзейнічае павышэнню культуры вытворчасці, а гэта станоўча адб’ецца на эфектыўнасці эканомікі Слуцкага раёна.

Adm:
— Як плануецца развіваць сельскую культуру цягам наступнай пяцігодкі? Што за прыярытэты тут бачацца?

Akciabrski:
— Будзем працягваць работу па пераабсталяванні сельскіх культурасветустановаў. Трэба набыць сучасную гукаўзмацняльную апаратуру і аргтэхніку, завяршыць камп’ютарызацыю ўстаноў, удасканальваць падыходы да наладжвання вольнага часу дзяцей і моладзі. Для гэтага распрацоўваецца праектна-каштарысная дакументацыя па стварэнні парку культуры і адпачынку, дзе будуць гульнівыя аўта-

Sluck:
— На стадыі распрацоўкі знаходзіцца Галіновыя праграма “Культура Слуцчыны на 2011 — 2015 гг.”. У Слуцкім раёне склалася трывалая сістэма наладжвання святаў, конкурсаў, фестывалю, адкрыцця новых талентаў. Увогуле ж, пры арганізацыі вольнага часу прыярытэт надаецца комплексным праграмам для розных катэгорый насельніцтва. Сведчаннем таму — сумесная дзейнасць шматпрофільнага Маладзёжнага цэнтра і аддзела па справах моладзі. Кожны год сярод сельскіх устаноў культуры праходзяць агляды-конкурсы, што вызначаюць узровень амаатарскай мастацкай творчасці, а таксама з’яўляюцца рэгулярнай творчай справаздачай усіх клубных устаноў раёна. Сёлета праходзіў агляд-курс “Клуб года”, а ў плане наступнага года — “Традыцыйная культура Слуцчыны”.

Kobryn:
— Аб прыярытэтах развіцця сельскай культуры цягам наступнай пяцігодкі. Улічваючы спецыфіку сельскай мясцовасці, трэба навучыцца бачыць звычайнага чалавека, працаўніка вёскі. Неабходна ствараць стымул для рэалізацыі яго творчага патэнцыялу, дзе б чалавек ні працаваў. На мой погляд, якраз тут не дапрацоўваем, бо менавіта мы — работнікі культуры — маем дзяржаўны заказ на выхаванне чалавека і адраджэнне тых маральных асноў, якімі заўсёды ганарылася Беларусь.

Adm:
— Пад час выступлення Прэзідэнта краіны на IV Усебеларускім народным сходзе прагучала наступнае: “Разам з тым, трэба прызнаць, што патэнцыял нацыянальнай культуры недастаткова выкарыстоўваецца для фарміравання і ўмацавання міжнароднага іміджа краіны. Неабходна працаваць над стварэннем культурна-гістарычных брэндаў, якія маглі б ярка, пазітыўна і поўна прадстаўляць нашу краіну за мяжой. У нас ёсць што паказаць і чым здзівіць замежных гасцей”.

юцца гонарам беларускай традыцыйнай культуры. Сёння ў нашых установах культуры налічваецца 58 гурткоў па дэкаратыўна-прыкладным мастацтве. У Квасыніцкім цэнтры рамёстваў, Падлескім сельскім доме культуры, Слуцкім цэнтры традыцыйнай культуры працягваюцца традыцыі старадаўніх майстроў. Чым не брэнд?

Ashmiany:
— Сёлетнім брэндам раёна стала адкрыццё ў Ашмянскім краязнаўчым музеі адзінай у рэспубліцы мастацкай галерэі “Нікор”.

Akciabrski, намеснік старшыні Акцябрскага райвыканкама Ігар Угрын:

— Мы ганарымся нашымі мастацкімі калектывамі, якія носяць ганаровыя званні “ўзорны”, “народны”. Творчых фарміраванняў у раёне — больш за 260, і працуюць там самаадданыя, ініцыятыўныя людзі. Кожны з ансамбляў — своеасаблівы і непаўторны брэнд раёна.

Akciabrski:
— Лічым, што культурнымі брэндамі раёна могуць стаць і Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва “Берагіня”, які з’яўляецца адзіным у рэспубліцы, скіраваным на адраджэнне каранёвых форм аўтэнтчнага фальклору. Таксама брэндам лічым згаданую “Бубнаўку”, дзе, дарэчы, размясцілася сядзіба галоўнага Дзёда Мароза Рудабельскай зямлі.

Ashmiany:
— Брэндамі раёна таксама сталі і фестываль “Гальшанскі замак” і традыцыйныя Міжнародныя навукова-практычныя канферэнцыі “Гальшанскія чытанні”, у ходзе якіх адкрываюцца памятныя знакі, прысвечаныя знакамітым землякам ды важным гістарычным падзеям.

Kobryn:
— Цягам наступнай пяцігодкі будзе праведена рээкспазіцыя будынка музея А.В.Суворава. Гэта дасць магчымасць пашырыць сферу абслугоўвання турыстаў. Цудоўны парк імя А.В.Суворава з амфітэатрам на 2000 месцаў, дзіцячы гульніва-забаўляльны цэнтр “КЕША”, лыжаролерная тра-

— **Сяргей Пятровіч, сёння ўжо нікога не здзівіш тым, што тыя або іншыя задаткі чалавека наўпрост звязаны з яго тэмпераментам, асаблівасцямі псіхатыпу. Ды ўсё ж наколькі слушна падыходзіць з гэтымі крытэрыямі да людзей творчых прафесій?**

— Падзел людзей на гэтыя тэмпераментальныя групы не трэба ўспрымаць як нейкія жорсткія рамкі. Мы адрозніваемся адно ад аднаго не толькі, скажам, знешнімі данымі, голасам, але і тым, наколькі па-рознаму ўспрымаем і ацэньваем навакольныя падзеі, з’явы. Адным з

прадстаўнікоў гэтага тыпу можна назваць Мікалая Кручкова, Надзею Румянцаву — у савецкім кіно, Віктара Тарасова, Генадзя Гарбука — у беларускім.

Калі казаць пра сангвіністычны тып, дык яму, у першую чаргу, неабходна дынаміка, рух, які не дасць зацыклівацца на нюансах і дробязях, на залішняй дэталізацыі.

— **Такі тып акцёраў больш падыходзіць для камедыі і эжэна?**

— Бадай што так. Звычайна прадстаўнікі — мужчыны-прыгажунны і вабныя жанчыны, вытанчаныя эстэты. І калі яны будуць праводзіць увесь экранны час у пе-

наўнасці пэўнага элементу ўладарнасці яны проста патрабуюць дынамічных сцэн. Гэта можа быць роля самаўлюбёнага рыцара, што заваёўвае жаночыя сэрцы, або амбітнага навукоўца з пэўнай славай.

— **Пярэварачень, скажам, пад гэтае вызначэнне падыходзіць?**

— Чаму ж не? Халерыкі — шмат у чым авантурысты, людзі, якія нечакана для нас могуць у адну хвіліну “ўзарвацца”. Сярод такіх асоб — Мікалай Бурляеў, нашы — Галіна Макарава і Уладзімір Гасцюкін.

Уся прыведзеная тыпалогія — не проста размовы пра тое, каго куды можна “прыстроіць”. Я думаю, што для таго, каб чалавек, які выбірае, скажам, прафесію кінаакцёра, аказаўся ў выніку на сваім месцы, неабходна працаваць з ім з малага ўзросту, раскрываючы ягоную прыроду і аналізуючы, наколькі падобны творчы занятак ёй адпавядае. Зразумела, усе маладыя людзі, якія паступаюць “на акцёраў”, лічаць сябе таленавітымі і перспектыўнымі, але ж здараецца, што пры бліжэйшым разглядзе становіцца відавочнай неадпаведнасць выбранай прафесіі ўласнаму псіхатыпу...

— **Але ж справа ў тым, што нас са школы вучаць, як устроены чалавечы арганізм з пункта гледжання біялогіі, і практычна не вучаць таму, які ён з пункта гледжання псіхалогіі. І часта, нават па сканчэнні профільнай ВНУ, акцёр “ідзе” “на героя”, а згодна з псіхатыпам яму найлепш было б выконваць характары...**

— Тут даюцца ў знакі і амбіцыі чалавека: хто ж па ўласнай волі адмовіцца сыграць Гамлета на карысць якой-кольвек, як вы кажаце, характарнай ролі? Іншая справа, што калі ўсе мы будзем увасабляць Гамлетаў, сам гэты вобраз

У дыскусіі пра тое, чым жа, у першую чаргу, з’яўляецца кіно — мастацтвам або вытворчасцю, — XXI стагоддзе ўнесла дадатковыя карэктывы. Наколькі будучае таго або іншага фільма можа залежаць ад псіхатыпа яго стваральнікаў і ці магчыма вылічыць “сярэдняе арыфметычнае” поспеху? Пра гэта і не толькі мы размаўляем з доктарам філасофскіх навук, вядучым навуковым супрацоўнікам Інстытута філасофіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Сяргеем АНУПРЫЕНКАМ.

немалаважных параметраў выступае дата нараджэння.

— **Атрымліваецца, у пэўныя перыяды года нараджаюцца людзі таго або іншага канкрэтнага псіхатыпу?**

— Зусім не — не трэба шукаць паралелей з астралогіяй! Гаворка — пра тое, што ў пэўныя перыяды ў людзей ярчэй працягаюць сябе тыя або іншыя рысы тэмпераменту, а калі яны дамінаюць у характары, то такі перыяд становіцца надзвычай плённым для рэалізацыі іх творчых магчымасцей. У свой час яшчэ знакаміты фізік Эрнст Рэзерфорд сказаў: не трэба ісці супраць прыроды — лепей прыслухацца і падпарадкавацца яе законам. І калі казаць пра кіно, нельга недаацэньваць таго, наколькі ўдала той або іншы матэрыял трапляе на характар і псіхатып самога акцёра, што і дае магчымасць апошняму на поўніцу выявіць уласныя творчыя здольнасці. Магчыма, каб яму давялося працаваць з іншай роляй, далёкай ад асаблівасцей яго асобы, ніхто яго акцёрскага таленту і не заўважыў бы.

— **Іншымі словамі, калі акцёрскі псіхатып супадае з псіхатыпам персанажа — здараецца творчы поспех?**

— Як правіла. Постмадэрнісцкая стылістыка ў кіно вельмі часта прапануе разглядаць персанажа як своеасаблівую частку нейкай абстрактнай кампазіцыі. Але я бачу будучае за традыцыйным мастацтвам, якое выяўляе сутнасць чалавечай душы, яе перажыванні — усё тое, што адпавядае яе прыроднаму духу, а значыць — псіхалага-фізіялагічным асаблівасцям.

— **Давайце дэталізуем гэтыя разважанні.**

— Прапаную пачаць з меланхалічнага тыпу, які ўвасабляе сабой пэўныя сумненні, роздумы, пошукі сябе. Для яго характэрна не рэзкасць, а пэўная “акварэльнасць”, нярэдка — з водарам настальгіі па ўласных нявыкананых задачах...

— **Такіх персанажаў вельмі любіць інтэлектуальны глядач...**

— А чаму? Таму што акцёрам з адпаведным псіхатыпам удаецца вельмі тонка і дакладна перадаваць разнастайныя нюансы характару, ствараючы складаныя, шматпланавыя вобразы. І, думаю, такі персанаж у выніку цікавы не толькі глядачам, але не ў меншай ступені і самім стваральнікам фільмаў. З самых яркіх

Тэмперамент для героя

Поспех і... псіхатып: выбраць найлепшага

ражываннях і задуменнасці, глядач не зможа гэтаму да канца паверыць. Бо калі акцёр сангвіністычнага тыпу ў кадры ўвесь час спрачаецца сам з сабой і наракае на ўласны лёс, ён тым самым нібыта “запавольвае” развіццё сюжэта, штучна зацягваючы яго абсалютна не патрэбнай у дадзеным выпадку псіхалогіяй. Любоў Арлова, Леанід Кураўлеў, Яўген Кіндзінаў, а з беларускіх акцёраў Анатоль Кацяняў — яркія прадстаўнікі сангвінікія.

Наступныя — флегматыкі. Ім зусім не пасуе мітуслівацца і залішняе скаканне ў кадры, каскадзёрскія трукі. Яны, хутчэй, — выканаўцы роляў знакавых асоб...

— **...У гістарычных стужках, напрыклад?**

— І не толькі. У сучасных гісторыях таксама выйгрышна выглядаюць ролі, дзе патрабуюцца акцёрская разважлівасць, надзейнасць. Іншымі словамі, гэта — салідныя людзі. І калі глядзець на іх скрозь прызму формулы: “У жыцці заўсёды ёсць месца подзвігу”, — то эжэн у іхнім выкананні акажацца зусім непераканаўчым. Іх подзвіг — інтэлектуальны. Згадаем тут Міхаіла Жарава, з нашых — Мікалая Яроменку-старэйшага.

— **Гэта акцёры для інтэлектуальнага дэтэктыва?**

— У камедыі іх таксама можна сустраць, але надзвычай рэдка. Для гэтага сама камедыя павінна быць не столькі дынамічна, колькі паслядоўна-сузіральная, так што ўсе персанажы будуць нібыта імкнуцца да галоўнага героя, ствараючы адпаведны фон яго разважанням.

Калі ж казаць пра халерыкаў, ім пасуе прама супрацьлеглае, чым флегматыкам, раскручванне сюжэтных ліній: пры

знівеліруецца, страціць тыя яркія, характэрныя рысы, дзякуючы якім ён і становіцца з’явай мастацкай творчасці. А кінематограф — мастацтва відовішчнае. Калі ж замест таго, каб захапляць глядача, яму прапановаецца нешта “сярэдне-знівеліраванае”, яно, мастацтва, адразу ператвараецца ў баўленне часу, не больш

— **На вашу думку, якім мусіць быць сучасны кінематографічны герой — для таго, каб беларускі глядач звярнуў пільную ўвагу на айчыны фільмапрадукт?**

— Час патрабуе моцных герояў, якія маглі б захапіць сваёй асобай ды павесці за сабой. Акурат фільмаў з такімі персанажамі, на мой погляд, не хапае беларускаму кінематографу. Сёння мы спрабуем звяртацца да гістарычных персанажаў, але ў пераважнай большасці сваёй яны — мысліцелі, асобы, якія праламляюць і асэнсоўваюць мінулае праз прызму логікі. У цяперашні ж час у плане пацвярджэння ўстаноўкі на стваральнасць у нашай краіне патрабуюцца, хутчэй, халерычная натура — персанаж, які глыбока паважае сябе, закон, свой край, і гэтым спрыяе раскрыццю творчай прыроды сваёй асобы. Пры гэтым зусім не абавязкова, каб ён уяўляў з сябе прадстаўніка творчай прафесіі: таго героя можна знайсці паўсюль. Магчыма, гэта і ёсць своеасаблівы Гамлет, які, аднак, не памірае на экране, а, наадварот, у сваёй асобе адраджае ўсё лепшае, што было звязана з гісторыяй і культурай нашага народа.

**Таццяна КОМАНОВА
Фота Пятра ОВАДА**

“Амплітуда” Варгіна

Напярэдадні Новага года паліцы беларускіх крамаў запаўняюць сувеніры з выявамі сімвалаў наступаючага года паводле ўсходніх гараскопаў. Сёлета героем кірмашоў стаў вобраз... ката.

2011-ы па ўсходнім календары лічыцца не толькі годам Ката, але і Трусіка. Таму і свята будзе мець пэўную варыянтнасць...

Калі князь — дык не Мышкін!

У традыцыйных беларускіх магічных рытуалах і прыкметах кату надаецца істотнае месца. Шэраг магічных дзеянняў звязаны з кацянятамі. На месца, адкуль узятлі кацяня або ката, трэба было кінуць іголку або штосьці вострае — каб зубы, кіпцюры, нюх жывёлы былі вострымі. Гэта — класічны прыклад імітацыйнай (востры прадмет — вострыя кіпцюры і нюх) і кантактнай (кантакт прадмета з месцам, дзе знаходзілася істота) магій. Калі нованабытае кацяня неслі дадому, трэба было як мага мацней трымацца за розныя прадметы — зброю, калёсы, сваю адзежу, — каб кот пасля гэтак жа хапаў здабычу. Маленькіх каткоў трэба было зваць князямі або князькамі — і ні ў якім разе не кацянятамі ці, асабліва, мышамі, паколькі ў гэтым выпадку іх з’яўдуць іншыя кошкі.

У адпаведнасці са свабодалюбным характарам ката знаходзіцца і шэраг магічных загадаў, мэта якіх — утрымаць гэтую жывёліну ў хаце. Для гэтага патрабавалася працягнуць яе за вушы па хаце тры разы, абвесці кавалачкам сала вакол пнянога ступа або хлеба вакол галавы і даць яго з’есці кату, памазаць яму лапкі алеем або смятанай, адрэзаць валасы на кончыку хваста і кінуць у ямку на двары.

Народная традыцыя загадвала асцярожна зварот з кацінымі вусамі, справядліва лічычы, што асноўны нюх жывёліны канцэнтруецца менавіта ў іх, таму вусы было забаронена стрыгчы або падсмахваць. У ката нельга забіраць злоўленай мышы, нават перашкаджаць яму гуляць з ахвярай палявання, паколькі ён не будзе больш драпежным. Прысутнасць ката ў хаце звязана з дабрабытам сям’і, яе здароўем: калі ён сыходзіць да іншага гаспадара, гэта абячае няшчасце пакінутай хаце, але можа правдзясціць і блізкае замужжа. У сваю чаргу, кот, які прыбіўся да хаты, асабліва дарослы і вялікі, правдзясчае павелічэнне дабрабыту.

Паводзіны ката былі адным з галоўных у хаце прадвесцем гасцей: пра гэта сведчыла тое, што ён мыецца. У далейшым характар гасцей прадбачыўся па магічным прынцепах: падобнае спараджае падобнае. Напрыклад, калі мышцё адбывалася на падлозе, то гошці — малазнаёмыя людзі, калі на культыва-сімвалічных месцах, напрыклад, печы, — людзі блізкія; накірунак, у якім ляжаў кот, адпавядаў накірунку прыходу гасцей, а “амплітуда” руху лапкі — аб тым, ці хутка яны прыйдуць. Таксама можна было вызначыць пол гасцей, для чаго ката трэба было пакласці на парог і глядзець, куды ён пойдзе: калі да печы — то ідзе жанчына, да стала — мужчына. Вызначалася, прыйдзе ці прыедзе гошць — для гэтага ката, які мыецца, перакручвалі некалькі разоў і ставілі на падлогу: калі ён застаецца на месцы або марудна ідзе — гошць пешы, калі пабяжыць — конны.

Кот з яго дзіўнай адчувальнасцю служыў і своеасаблівым традыцыйным “барометрам” для прадказання надвор’я. Пошук катом цёпных месцаў быў прадвесцем халадоў: ён імкнецца забрацца на печ, нават у печ і комін, там ляжаў, згарнуўшыся клубком, прыкрыўшы нос лапай. Аналагічна, калі надвор’е ішло да пацяплення, то кот выходзіў у мароз на двор, ляжаў на халоднай падлозе. Гэтак жа, па прынцепах аналогіі, дзякуючы кату вызначалі і іншыя характарыстыкі надвор’я: да дажджу ён улетку скрабе кіпцюрамі па падлозе, ходзіць па плоце, даху, п’е шмат вады, есць траву; качанне жывёліны па зямлі правдзясчае змену надвор’я.

У Беларусі меўся і каціны кароль Варгіна, які спалучаў тыповыя рысы: мог нечакана з’яўляцца і знікаць, сваімі паводзінамі ўплываць на здароўе гаспадароў. Яго змрочныя прыгоды і іх фатальныя для людзей наступствы апісаў Ян Баршчэўскі ў славутым рамане “Шляхціч Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях”.

Як сведчанне старажытнага шанавання ката на Каляды існаваў (а, зрэшты, і захавалася сям-там да нашых дзён) звязаны з ім гульнівы рытуал. Моладзь рабіла з цеста, сала і каўбасы фігуру ката (хвост быў каўбасны) і вешала яе пасярод пакоя. Затым патрабавалася па чарзе зубамі дацягнуцца да “ката”. Пры гэтым галоўным было — не смяяцца, хоць усе імкнуліся рассмяшыць галоўнага ўдзельніка. Таму, хто не вытрымліваў, вымазвалі твар сажай і спынялі яго спробу. У выпадку паспяховага праходжання выпрабавання смехам, быў шанец з’есці кавалачак “ката”. Калі хто-небудзь зрываў яго цалкам, усе сядалі за стол і дзялілі пароўну ежу; затым было працяглае застолле з танцамі.

Ігар ВУГЛІК, кандыдат гістарычных навук

Так ката Варгіна ўбачыў мастак Сяргей Чарановіч.

Прыгажуня-беларуска спрадвек натхняла мастакоў. У пошуках разгядкі такога блізкага, але заўсёды загадкавага жаночага вобраза ў айчынных творцаў нараджаліся сапраўдныя шэдэўры. Але ці засталіся ў эпоху сусветнай глабалізацыі нацыянальны асаблівасці жаночага вобраза? І якой у вачах еўрапейцаў паўстае сучасная беларуска? Знайсці адказ на гэтыя пытанні цягам апошніх шасці гадоў імкнулася фатограф Алена АДАМЧЫК. Вынік сваёй працы — пяцітомнае выданне “Bielaruski. Women of Europe” — яна прэзентавала пад час адкрыцця персанальнай выстаўкі ў галерэі “Ракурс” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Сярод арганізатараў вернісажу — Міністэрства культуры і Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

ФОТА ЮРЫЯ ІВАНОВА

“Bielaruski” і беларусы.

“Bielaruski”: сузор’е эталонаў

Сучасны партрэт і спрадвечныя каштоўнасці

Паміж Мінскам і Вільнюсам

Алена Адамчык нарадзілася ў Мінску, але сваё дзяцінства правяла ў Вільнюсе. Да гэтай пары яна не можа “падзяліць” сябе паміж двума роднымі ёй гарадамі: у абодвух працуюць яе фотастудыі. Жыццё, пабудаванае на шматлікіх прыватных і працоўных міжнародных паездках, перыядычнае існаванне ў адрознай ад нашай культурнай прасторы дапамаглі фотамастачцы набыць адмысловы творчы почырк. Яе партрэты прэзентуюць вобраз беларускай жанчыны, упісаны ў агульнаеўрапейскае рэчышча.

“Увогуле, па прафесіі я — навукоўца. Скончыла біялагічны факультэт БДУ, атрымала званне кандыдата біялагічных навук, абараняла дысертацыю па геранталогіі, — распавяла пад час вернісажу Алена Адамчык. — Я прызвычалася разглядаць свет праз мікраскоп, даследаваць яго, судносіць працэсы, якія адбываюцца пры розных абставінах. Для мяне фотаапарат з’яўляецца ў чымсьці тым жа мікраскопам: з дапамогай аб’ектыва я праводжу даследаванне асяроддзя”.

Партрэт работы Адамчык — гэта асаблівае поле для псіхалагічнага даследавання. Яе гераіні, застаючыся саманасам з фотакамерай, даверліва раскрываюць творцы свае мары і жаданні, клопаты і турботы, тыя памкненні, якія ў жыццёвым колавароце, магчыма, не так лёгка заўважыць астатнім.

“Канешне, перад фотасесіяй я складаю план, своеасаблівы сцэнарый нашай працы з мадэллю. Пасля стараннай прапрацоўкі тэмы я шукаю неабходнае для здымак месца, асабіста праглядаю гардэроб маёй гераіні, скрупулёзна абмяркоўваю будучы мэйк-ап са стылістам, — раскрывае некаторыя сакрэты працы аўтар фотаальбома. — Але як толькі шчоўкае затвор — творчая ідэя перастае належаць асабіста мне, яна пачынае існаваць некалькі асобна і, бывае, прымае такія формы, якія я не заўсёды першапачаткова ўспрымала.

Перад мастаком часта паўстае пытанне: як паводзіць сябе пад час працы: ісці за героем або весці яго за сабой? Я ніколі не ствараю жорсткіх умоў для здымак, але не лічу, што хтосьці з маіх гераінь падпарадкоўвае фотасесію сваёй волі. Я выступаю за дыялог у творчасці. Ададаю перавагу тым здымкам, якім папярэднічалі сустрэчы, размовы.

Менавіта дыялог паміж творчымі людзьмі (а сваіх мадэлей я лічу менавіта такімі) дапамагае раскрыць пад час фотасесіі грані характару асобы. Аднак шчырасці ад чалавека можна чакаць толькі тады, калі сам мастак не

хлусіць. На маю думку, у падмурку сапраўднага мастацтва ляжыць, найперш, сумленнасць творцы”.

З еўрапейскага сузор’я

У 2004 годзе Алена Адамчык распачала работу над кніжным праектам “Bielaruski”.

“Усё маё жыццё вымяралася кнігамі: прачытанымі, створанымі, надрукаванымі. Мой бацька — стаматолаг, але ён лічыў: грошы ў нашай сям’і павінны траціцца на набыццё кніг. Можна, і ў мужа свайго я закахалася таму, што ягонае дзяцінства і нават юнацтва літаральна прайшлі ў бібліятэцы, дзе працавала маці. Таму магчымаць пачаць свае фотаздымкі ў

кніжным варыянце стала для мяне вялікім шчасцем”, — кажа фотамайстар.

Са старонках першага фотаальбома глядалі парадныя партрэты нашых знакамітых суайчынніц. Вобразамі беларусак уражваліся ў сталіцах суседніх краін. Падтрыманы добрым піярам, фотаальбом неўзабаве перарос у міжнародны праект “Women of Europe”, які літаральна скарыў гэтую самую Еўропу. Прынамсі, пасля прэзентацыі дзвюх існаваўшых на той момант кніг у княстве Манака беларускай фотамастачцы прапанавалі стварыць адмысловы праект у гэтай краіне. У выніку “Women of Monaco” прадставіў парадныя партрэты такіх сусветна вядомых жанчын, як Шырлі Бэс, прынцэса Бурбонская Каміла, Моніка Бакардзі, Сафія аль Рашыд... Уступ да кнігі напісала прынцэса Гановерская Караліна.

Пэрсанажамі ж апошняга альбома сталі вядомыя жанчыны Беларусі, якія пражываюць не толькі ў сябе на радзіме, але і за яе межамі. Сярод іх — алімпійская чэмпіёнка Марына Лобач. Усяго ў кнізе — дванаццаць гераінь з Беларусі, Літвы, Латвіі, Расіі. Праект Алены Адамчык можна, не раўняючы, назваць эфектыўным ходам па інтэграцыі вобраза беларускі ў сусветны кантэкст эталону прыгажосці.

“Мяне вельмі часта пытаюць, чым адрозніваюцца беларускі ад, скажам, жанчын з іншых краін Еўропы, — працягвае фотамастачка. — Але, на маю думку, гэтае пытанне — дзіўнае, бо хто ж тады нашы дзяўчаты, як не еўрапейкі? Нельга супрацьпастаўляць гэтыя паняцці.

Зразумела, ёсць нейкія тыпы ў паводзінах, якіх чакаеш пад час здымак. Прынамсі, італьянкі гатовы цэлае шоу зрабіць на вуліцы, а прадстаўніцы прыгожай паловы нашай краіны ў гэтым выпадку больш сціплыя. Але гэта ўсё дробязі. Мы ведаем, што беларуская гісторыя вельмі паўплывала на развіццё ўсяго кантынента.

Зрэшты, ніколі не збіралася вышукваць адрозненні. Верагод-

Гераіні “Bielaruski”.

давальным пачуццём лёгкасці, узнёсці і цеглыні. Фотамастачка ў сваёй працы адштурхоўваецца ад прыроды, падбіраючы рэжысуру кадара адпаведна асяроддзю.

“Я больш люблю здымаць на вуліцы: у студыі не так цікава, ды і атрымліваецца некалькі больш “халтурна”, скажам, — дадае аўтар. — Да таго ж, асяроддзе дае падставы да новага ўзроўню разважання ў працы.

Прыкладам, у час адной з партрэтных фотасесій мяне запрасілі паглядзець калонію бакланаў. Быў красавік, вельмі сцюдзёны і непрыгожы, але гэтае месца сапраўды зачароўвала. Нельга было абыйкава глядзець на дрэвы, што гінуць ад жыццяздзейнасці птушак. Але ўзрушвае і настойлівасць бакланаў, з якой тыя ў такіх непрыябных умовах шукаюць магчымаць гнездавацца і працягваць свой род. На мой погляд, гэта вельмі сімвалічна. Тыя ўражанні стварылі атмасферу незвычайнай работы “Птушкі. Катамараны”.

Алена Адамчык.

Настасся ПАНКРАТАВА

Да Каляд у беларускай вёсцы рыхтаваліся загадзя. Кожная сям'я клапацілася аб пачастунку. Гаспадыня старанна прыбірала ў доме, а моладзь рабіла маскі. Рытуальную ежу — кашу з пшаніцы або ячменю — варылі раней за іншыя стравы і ставілі ў хаце на ганаровым месцы — “на куцце”. Адсюль і яе найменне — “куцця”. Куццёй называлі ў шырокім сэнсе і ўсю святочную вячэру.

(Купала, “зялёныя каляды”, 23 — 29 чэрвеня). Акрамя таго, гадавы цыкл складаўся з сезонных аграрных абрадаў, частка якіх пазней была прымеркавана да хрысціянскіх святаў.

Навагоднія ігрышчы ў сваіх найстарэйшых вытоках уяўлялі з сябе працяглы — дванаццацідзённы — заклінальны комплекс, у час якога падводзілі вынікі мінулага года і рабілі заклінанні на ўсе 12 месяцаў года наступнага. У многіх першапачатковых навагодніх ігрышчах як бы ўзнаўляліся ў мініяцюры розныя абрады будучых месяцаў года. У канцы снежня ў сувязі з зімовым сонцастаяннем старажытныя славяне з дапа-

валіваюць 12 месяцаў года, крыжы ж адпавядаюць студзеню, сакавіку і чэрвеню, г. зн. тым або іншым сонечным фазам.

А што сімвалізавала куцця, якую ставілі на ганаровым месцы дома — “на куцце”? Гаршчок са свежай, яшчэ гарачай пшанічнай або ячнай кашай уяўляецца своеасаблівым “правобразам”... ёлкі і сімвалам старажытнага рытуальнага ачага, у якім магічная роля адводзілася і самому агню, і зярнятам пшаніцы, ячменю, жыта, бабовых (прычым не толькі іх гліняным мадэлям, але і рэальным), а таксама крыжыкам з цеста і рагатым праснакам, якія смажыліся і выпякаліся, як можна меркаваць, на гэтым свяшчэнным агні.

У 2010-м мы адзначылі 65-годдзе Вялікай Перамогі. Высокаму подзвігу герояў Вялікай Айчыннай вайны былі прысвечаны дзясяткі матэрыялаў на старонках “К”. Нямала пісалі мы і пра партызанскія атрады, што змагаліся з ворагам на беларускай зямлі. Дарэчы, да ўсіх святаў, па традыцыі, беларускія партызаны рыхтавалі свае “падарункі”. Як сведчаць архівы, у перадсвяточныя дні партызаны ўзмацнялі ўдары па ворагу: часцей грукаталі выбухі на аўтамабільных трасах і чыгунцы, адбываліся напады на варожыя гарнізоны...

Пернікі ад Дзеда Мароза

Свята ў партызанскай школе

Напрыклад, у ноч пад новы 1943 год партызаны 1-й Бабруйскай партызанскай брыгады на чале з камандзірам брыгады В.І. Лівенцавым зрабілі засаду ў станцыі “Татарка” на чыгунцы “Мінск — Бабруйск”. У выніку на партызанскую міну наляцеў эшалон з выпускнікамі нямецкай афіцэрскай школы, якія ехалі на фронт.

песні, вершы, інтэрмедыі, у якіх высмейвалі гітлераўскіх ваякаў і іх памагатых.

А колькі радасці дастаўлялі партызанскія навагоднія ёлкі! У вёсцы Заполле Любанскага раёна партызаны арганізавалі ёлку для навучэнцаў “лясной школы”. Яны ўпрыгожылі яе самавольнымі цацкамі. З адабраных у не-

мцаў мукі і цукру напеклі пернікаў для падарункаў. І вось пад новы 1943 год школьныя дзверы раскрыліся. На парозе з’явіліся Дзед Мароз і Снягурка. Яны запрацілі дзяцей на ёлку, якая стаяла пасярод класнага пакоя і ўяўлялася тады самай прыгожай. І няхай цацкі былі з размаляванай паперы, а свечкі — зроблены з пчалінага воску: ёлка зрабіла незабыўнае ўражанне! Пра яе казалі ва ўсіх навакольных вёсках. Вядома, што падобныя мерапрыемствы для дзяцей рабіліся ў шматлікіх сёлах і вёсках партызанскіх краёў і зон.

Вось як прыгадвае святочныя мерапрыемствы ў час вайны Алена Даніловіч — навучэнка партызанскай школы пры атрадзе імя Калініна: “Новы 1944 год мы святкавалі ў школе побач з ёлкай. Падарункі атрымалі

ўсе дзеці, нават самыя маленькія. Камандзір атрада маёр Кавальскі падарыў ім матэрыял на коўдры. Старэйшым давалі пернікі з бела мукі. Некалькім дзецям Дзед Мароз дарыў валёнкі, чаравікі. Я атрымала тады чаравікі і была вельмі задаволеная. Таксама ў якасці падарункаў уручалі дзецям ручкі, алукуі, шыткі...”

Цяжка пераацаніць значэнне святаў, якія адзначалі партызаны і насельніцтва на акупаванай ворагам тэрыторыі: яны ўсялялі надзею ў вызваленне краіны і ўзнімалі народ на барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Аляксандр ПАЦЬЕНКА,
кандыдат педагогічных навук,
дацэнт БДУКІМ

На здымках: Новы год у партызанскім атрадзе (1943 г.); адзін з навагодніх плакатаў ваеннага часу.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні міністру замежных спраў Рэспублікі Беларусь Мартынаву Сяргею Мікалаевічу ў сувязі з напактаўшым яго непарушным горам — смерцю брата. Выказваем спачуванні сям’і, родным і блізкім.

Каляды з... дванаццаці калодзежаў

Адкуль яліны, ігрышчы і “жывы” агонь?

Урачыста вячэралі цягам зімовых Каляд тройчы: у першы дзень свята (“посная куцця” — кашу варылі з мёдам або з маслам), затым елі багатую, шчодрую куццю, “шчадрэц” (кашу гатавалі з мясам і салам), і, нарэшце, перад Вадохрышчам (зноў “посная”, “галодная”, “вадзяная” куцця). За рытуальным сталом сямейнікі (а ўрачыстая вячэра мела на ўвазе збор усёй сям’і) займаліся варажбай. Напрыклад, перш чым паставіць куццю на стол, клалі на яго сена (салому), наверх засцілалі абрус. Павячэраўшы, пачыналі стукіць па сене кулакамі, а затым выцягвалі па адной саломінцы і па яе даўжыні вызначалі, які будзе лён у новым годзе, а па колькасці выбітых зярняткаў меркавалі пра будучы ўраджай жыта. Агульная колькасць страў дасягала 7, 9, 12, бо лічы-

лася, што багатая вячэра — гэта залог пастаяннага дастатку ў доме на ўвесь надыходзячы год.

Да Каляд было прымеркавана і калядаванне — звычай абыходзіць хаты з выкананнем віншавальных песень, нярэдка з тэатралізаванымі прадстаўленнямі (калядоўшчыкі пераапрачаліся, увазбляючы разнастайныя персанажы абраду; сярод іх абавязкова былі “каза”, “мядзведзь”, “журавель” або “бусел”). Гаспадары хат, у якія прыходзілі калядаваць (шчадраваць, гэта значыць — хадзіць перад “шчадрацом”, шчодрой куццёю), павінны былі абдобраць гасцей ежай і грошамі. Каляды былі таксама і часам для дзявочай варажбы.

У тым выглядзе, у якім яны апісаны ў XIX стагоддзі (ужо не кажучы пра наш час), Каляды мелі пераважна характар гульні. Удзельнікі ігрышчаў не задумваліся аб старажытнай магічнай, абрадавай сімволіцы многіх сваіх дзеянняў. Між тым, беларуская народная традыцыя святкавання Каляд бярэ пачатак са старажытнаславянскіх і нават яшчэ ранейшых — індаеўрапейскіх язычніцкіх — уяўленняў.

Старажытнаславянскія каляндар язычніцкіх маленняў вызначаўся найперш фазамі Сонца: зімовым сонцастаяннем 24 снежня — 6 студзеня, веснавым раўнадзенствам (Масленка — каля 24 — 25 сакавіка), летнім сонцастаяннем

могай трэння запальвалі свяшчэнны, “жывы”, агонь, які гарэў 12 дзён (шэсць дзён у канцы старога года і шэсць дзён на пачатку новага).

Дарэчы, і свечкі, і рознакаляровыя лямпачкі на ёлках — гэта вельмі прыблізна “водбліск” старажытнага свяшчэннага агню.

Можна правесці яшчэ некалькі паралелей паміж сёвай даўнінай і днём сённяшнім. Навагоднія свяшчэнныя агні запальвалі ўнутры жылга: для гэтага выбіраўся велізарны цурбан (“бадняк”), які павінен быў гарэць у ачагу ўсе 12 дзён зімовых святкаванняў. Ёлка з запаленымі свечкамі або лямпачкамі — гэта таксама сімвал палаючага дрэва ў старажытным свяшчэнным хатнім ачагу. Але чаму менавіта яліна, а не, напрыклад, бяроза або асіна?

Справа ў тым, што старажытныя славяне ўстанавілі ў рытуальным ачагу менавіта смалістыя цурбаны (“баднякі”) хвойных дрэў, магчыма, той жа ёлкі ці сасны, якія маглі тлечы цягам усяго рытуальнага тэрміну, а не згараць імгненна. Урэшце, ялінку ставяць у куце на ўзвышэнні і мацуюць на крыжападобнай падстаўцы (“крыжы”). Ёзты “крыж” — далёкі вобраз найстаражытнашага знака агню або сімвал сонца. Выявы такіх крыжоў можна бачыць, да прыкладу, на варажбных кубках IV стагоддзя новай эры, на якіх нанесены кругі-календары, што сім-

рагатых праснакі часткова з’ядалі ў дзень выпякання, а частку пакідалі на дзень сяўбы або аддавалі жывёле. Яны былі сімвалам плоднасці, ураджайнасці. Такім жа сімвалам у пазнейшыя часы з’яўлялася і куцця.

Пераапрачанне на Каляды таксама мае асаблівае значэнне. Па сваіх вытоках гэта водгалас культуры дахрысціянскага бога Вялеса (Воласа) — “скаціннага бога”, боства ўсяго племяннага багацця, паляўнічы і жывёлагадоўчы даброт. Ёзта з’ява асабліва характэрная для другой паловы зімовых святаў. Сувязь Вялеса з названым перыядам пацвярджаюць і абрадавае печыва ў выглядзе звяркоў, і ёлачныя цацкі, што выяўляюць вавёрак, мядзведзікаў, зайчыкаў.

Такім чынам, дванаццацідзённыя Каляды, запоўненыя магічнымі дзеяннямі і варажбай, сімвалізавалі дванаццаць месяцаў новага года.

Для студзенскіх заклінанняў і варажбы патрабаваліся пасудзіны пад свяшчэнную ваду, якая бралася з 12 калодзежаў. У ваду апускалі залатыя пярсцёнак — сімвал сонца. Вада і сонца, як лічылася, забяспечвалі нашым продкам добры ўраджай. На такія пасудзіны, якія называліся “чары” (адсюль — “чарадзеяства”, г. зн. варажба з дапамогай чараў), наносіліся календары — варажбныя кругі. Сёння мы зычым адно аднаму, каб здзейсніліся нашы заповітныя жаданні. Такі “штрэх”, які стаў звычайным у навагодніх віншаваннях, — таксама элемент старажытнага чарадзеяства, варажбы з мэтай даведацца, ці спраўдзяцца чаканні і спадзяванні ў недалёкай будучыні.

Уладзімір ЯГОРЫЧАЎ,
дацэнт кафедры гісторыі Беларусі
Гродзенскага дзяржаўнага
універсітэта імя Янкі Купалы
На здымках: мо і ў гэтым
італьянскім калодзежы
гаспадары Мірскага замка
калісці набіралі ваду для
варажбы; калядоўшчыкі (канец
XIX — пачатак XX ст.).

...У 1936 годзе Першую Выстаўку мастакоў-пейзажыстаў у Маскве наведаў Сталін. У экспазіцыі былі прадстаўлены і работы Вітольда Бялыніцкага-Бірулі. “Гаспадар” павольна праходзіў па залах, нідзе не затрымліваючыся. І раптам спыніўся ля пейзажа Вітольда Каэтанавіча, які адлюстроўваў грузінскі горад Горы — радзіму Сталіна. Правадыр доўга моўчкі глядзеў на палатно. Арганізатары выстаўкі і кіраўнікі Саюза мастакоў СССР, якія суправоджалі высокіх гасцей, вельмі захаляваліся. Многіх праняў халодны пот: што зараз будзе? Але Сталін неспадзявана ўсміхнуўся і коратка кінуў: “Вельмі падобна...” Усе з палёгкай уздыхнулі: абшлось!..

Не ведаю, ці ўспомніў Сталін той пейзаж, але ўжо ў наступным годзе ён падпісаў Указ аб прысваенні Бялыніцка-

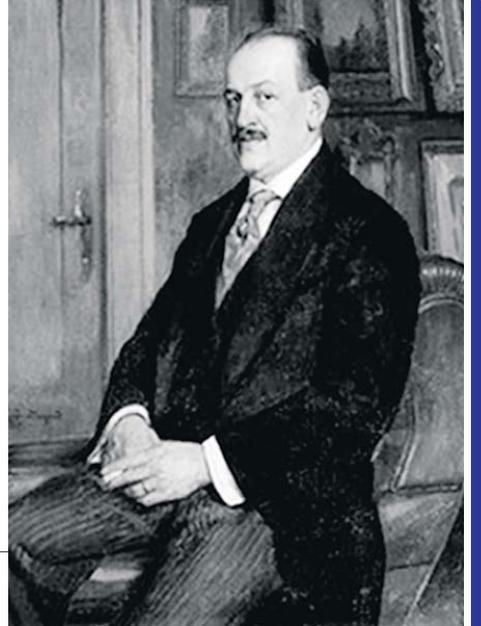
мая вялікая колькасць яго твораў (больш чым 450, уключаючы эцюды). Мы маем два музеі В.К. Бялыніцкага-Бірулі (у Магілёве і ў Бялынічах — з помнікамі мастаку), а пачынаючы з 1996 года на Магілёўшчыне (з выездам на возера Удомлю) праводзяцца рэгулярныя Міжнародныя пленэры. У Нацыянальным мастацкім музеі ў раздзеле “Беларускія мастакі XIX — першай паловы XX ст.” працуюць дзве залы з лепшымі творами жывапісца. На месцы ж дома ў Крынках, дзе нарадзіўся майстар, 13 гадоў таму быў устаноўлены мемарыяльны знак...

Падаецца, пра героя сённяшняй публікацыі рубрыкі “Вяртанне імёнаў” Вітольда Бялыніцкага-Бірулю ведаюць усе. Яго работы даўно сталі хрэстаматыйнымі ў гісторыі беларускага выяўленчага мастацтва. Сёння прапануем вам невядомыя дагэтуль старонкі біяграфіі жывапісца.

Праўда, прастата, свабода — менавіта гэтыя рысы і сталі для Бялыніцкага-Бірулі галоўнымі складнікамі поспеху ў яго бліскучых пейзажах. Але усё тое, што сёння мы маем з духоўнай спадчыны мастака, — гэта, у першую чаргу, заслуга Алены Аладавай. Менавіта яна, дырэктар Дзяржаўнага мастацкага музея БССР і блізкая сяброўка майстра, зрабіла ўсё магчымае, каб пясняр прыроды застаўся назаўсёды з намі, беларусамі.

Мастацтвазнаўца, старэйшы музейшык Канстанцін Федарышкін распавёў адну цікавую гісторыю, якая цесна звязана

Аляксеўнай Бялыніцкай-Біруляй. Дарэчы, Аладава даўно мазыла арганізаваць у Мінску музей жывапісца, дзе захоўвалася б лепшая калекцыя яго твораў. Забываючы наперад, скажу, што такі музей з карцінамі, прыватнымі рэчамі мастака, мэбляй, дакументамі, кнігамі, фатаграфіямі быў адкрыты яшчэ пры жыцці Аладавай 24 снежня 1982 года, праўда, не ў Мінску, а ў Магілёве — у якасці філіяла Дзяржаўнага мастацкага музея БССР...

Вітольд Бялыніцкі-Біруля.

"Усім сэрцам з вамі, дарагія землякі!"

му-Бірулю званне заслужанага дзеяча мастацтваў РСФСР. Кажуць, што праз 10 гадоў, у 1947-м, Сталіну прынеслі спіс творчых дзеячаў на зацвярджэнне іх у розных ганаровых званнях. І быццам бы правадыр у пераліку імёнаў адразу адзначыў імя Вітольда Каэтанавіча: “А-а-а, акын месца нараджэння таварыша Сталіна?! У яго, бадай, дастаткова заслуг перад савецкай культурай...” — і з гэтымі словамі падпісаў прадстаўленне аб прысваенні нашаму земляку звання народнага мастака Расіі. А праз пару месяцаў Бялыніцкі-Біруля быў амаль адначасова абраны і акадэмікам Акадэміі мастацтваў СССР і ганаровым акадэмікам Акадэміі навук БССР. Падкрэслію, што за тры гады да таго Вітольд Каэтанавіч ужо атрымаў званне народнага мастака БССР.

Па вялікім рахунку, творчы лёс Бялыніцкага-Бірулі пачынаючы з канца XIX ст. складваўся вельмі паспяхова, без усялякіх там творчых канфліктаў з дзяржавай і з сабой. Хаця, з сабой, відаць, маральныя канфлікты ўсё ж былі, асабліва — пасля кастрычніцкіх падзей 1917 года, калі яму, выдатнаму пейзажысту, “чыстаму” паэту-лірыку, давялося намалюваць напрыканцы таго ж года “тэматчную” карціну “Напярэдадні Кастрычніка. Баі ля Нікіцкіх вярот”. І потым, у 1930-я, неаднойчы даводзілася наступаць на горла ўласнай песні. Урэшце, дзякаваць Богу, што Вітольд Каэтанавіч, нягледзячы на свой, так бы мовіць, “ціхі канфармізм”, да канца жыцця захаваў у сабе вялікі талент паэта-лірыка, які шчыра, самааддана любіў прыроду.

Строга кажучы, імя Бялыніцкага-Бірулі толькі адносна падпадае пад рубрыку “Вяртанне імёнаў”, бо творца заўсёды, практычна аднадушна, лічыўся беларусам, нашым жывапісцам, хаця на сваёй радзіме са сваіх 85-ці ён пражыў усяго нейкіх дзясцят гадоў пасля нараджэння. Потым, наколькі мне вядома, Беларусь ён наведаў толькі пару разоў: у вяснова-летні перыяд 1947 года, і яшчэ прысутнічаў у 1948-м на II З’ездзе мастакоў БССР, дзе быў абраны ганаровым старшынёй нашага Саюза. Старшынёй жа стаў Яўген Зайцаў. Менавіта тады Вітольд Каэтанавіч з трыбуны З’езда заявіў: “Я заўсёды ўсім сэрцам з вамі, дарагія землякі!” А што да першага яго прыезду на Радзіму, дык творца пра гэта так узгадваў (з ліста мастака свайму малодшаму сябру Антону Бархаткову): “Я шчаслівы, што ў канцы жыцця хадзіў па роднай зямлі ўласнымі нагамі, атрымліваючы асалоду ад нашай беларускай вясны, калі квітнелі яблыні і бэз... Дзён, якія я правёў у роднай Беларусі, не магу забыць і не забуду да самай смерці...”. Так, ад “беларускасці” Бялыніцкі-Біруля ніколі не адмаўляўся, а, наадварот, вельмі ганарыўся сваім паходжаннем. І нічога дзіўнага ў тым няма, што ў вышэй краіне сёння знаходзіцца са-

Быў шчаслівы, што ў канцы жыцця хадзіў па роднай зямлі...

В.Бялыніцкі-Біруля. “Пярэдадзень вясны”.

Па сутнасці, менавіта Беларусь зрабіла яго пранікнёным пясняром прыроды, якіх у сусветным мастацтве не так шмат. “Я — беларус, — казаў ён. — Я нарадзіўся ў маёнтку каля Бялынічаў, на Магілёўшчыне. Там прайшлі мае дзіцячыя гады. Бацька быў арандатарам, служыў у Дняпроўскім параводстве. Выпраўляючыся ў рэйсы па Дняпры, Прыпяці, Сожы, часта браў мяне з сабою, што было найвялікшым шчасцем і радасцю, бо акрамя таго, у тых паездках, я адкрыў ні з чым не параўнальную прыроду роднай Беларусі...”

Пра Вітольда Каэтанавіча шмат напісана і сказана. І быццам бы нічога новага тут і не скажаш. Ды паспрабую ўсё ж такі раскрыць толькі некаторыя, не зусім вядомыя для прыхільнікаў выяўленчага мастацтва, эпізоды. Але спачатку нагадаю, што Бялыніцкі-Біруля вельмі рана з’ехаў з роднай вёскі Крынкі (тагачасны Аршанскі павет Магілёўскай губерні, цяпер — Бялыніцкі раён) у горад Кіеў. Там вучыўся ва Уладзімірскім кадэцкім корпусе і прыватнай Рысавальнай школе Мікалая Мурашкі. А потым — Маскоўскае вучылішча жывапісу, скульптуры і архітэктуры. Настаўнікі былі выдатныя: В.Паленаў. І.Пранішнік, С.Каровін... Знаёмства з І.Левітанам, які аказаў на маладога студэнта вельмі моцны ўплыў... А трохі пазней І.Рэпін пранікнёна сказаў Вітольду: “Я так прывык асвятляцца душой перад вашымі жывымі хваляваннямі праўды, пракаты і свабоды...”

на з тым, як Аладава “здабывала” для Беларусі спадчыну Вітольда Каэтанавіча. Акрамя таго, сама Алена Васільеўна мне таксама шмат чаго расказвала пра сваё сяброўства з мастаком і ягонай жонкай, Аленай Аляксеўнай. Я пазнаёміўся з ёй, калі яна гасцявала ў Аладавай у Мінску...

Як вядома, мастак пайшоў з жыцця 18 чэрвеня 1957 года, на сваёй дачы “Чайка”, якая знаходзілася на берэзе маляўнічага возера Удомля Калінінскай вобласці (былая Цвярская губерня, цяпер — зноў Цвярская вобласць). Яшчэ ў 1912-м мастак набыў тут дзялянку зямлі і выбудаваў дом з майстэрняй, дзе і правёў свае блашаваныя творчыя гады. Тут ён намалюваў лепшыя пейзажы, пачынаючы з класічных палотнаў “Час цішыні” і “Зімовы сон” і заканчваючы карцінамі апошняга года жыцця “Блакітная вясна” і “Вясна ідзе”. З думкамі аб адраджэнні зямлі, аб яе буйным цвіценні ён і пакінуў гэты свет... А свой апошні прыстанак знайшоў на Новадзвярочных могілках у Маскве. На жаль, не на Радзіме...

І вось Канстанцін Федарышкін (тады ён працаваў у Мастацкім музеі разам з Аладавай) 1 кастрычніка 1972 года быў выкліканы Аленай Васільеўнай у яе кабінет. Аказваецца, планавалася неадкладная, архіважная, паездка на дачу “Чайка”, каб вывезці адтуль у Мінск частку дачнай маёмасці мастака і эцюды, якія там яшчэ заставаліся і якія павінны быць перададзены (з дазволу ўрада) удавой Аленай

...3-га кастрычніка 1972-га Алена Аладава, Канстанцін Федарышкін і стальяр Анатоль Бурлоў выехалі з Мінска на грузавой машыне “ГАЗ-53”: Аладава — у кабінце, хлопцы — у кузаве. Трэба было праехаць некалькі соцень кіламетраў... На дачы “Чайка” да таго часу ўжо нічога не жыў: удава мастака даўно атабарылася ў Маскве і сюды завітвала рэдка. Але да прыезду мінчан частка маёмасці “Чайкі” была вывезена ў Маскву, а тое, што засталася, трэба было выраतोўваць для Беларусі. Астатняе — гэта стары ралі чырвонага дрэва фірмы “Вірт”, на якім грала першая жонка мастака Вольга Іванаўна; чырвоная камода, што стала “персанажам” карціны Станіслава Жукоўскага “Настуркі”; унікальнае, з бронзавымі накладкамі, ружжо, з якім Вітольд Каэтанавіч хадзіў на паляванне; насценны гадзіннік з зязюляй; мэбля з Абрамцаўскіх майстэрняў; эцюднік, палітра, пэндзлі, медалі, узнагароды мастака, розныя віншавальныя адрасы, паштоўкі, лісты, кнігі, альбомы і г. д. Што да карцін, дык Аладава частку з іх яшчэ раней адправіла ў Беларусь, частка апынулася ў Маскве...

Федарышкін узгадвае, што ў кузаве пры пяціградусным морозе ехаць было, мякка кажучы, не вельмі камфортна. Але ратавала віно, якім Алена Васільеўна частавала: “Пастукайце ў кабінце, калі пажадаеце сагрэцца...” І праз кожныя сто кіламетраў хлопцы стукалі і атрымлі-

валі такую неабходную для захавання здароўя порцыю... У Маскве пераначавалі ў кватэры ўдавы мастака, а назаўтра раніцай паехалі на “Чайку”. Там усё акуратна запакавалі ў скрыні, але нечакана ўзнікла складаная праблема. Справа ў тым, што сямітонны фургон, які павінен быў прыбыць з Мінска за маёмасцю, з-за сваіх габарытаў не можа пад’ехаць да дачы бліжэй чым на 14 кіламетраў. Што зробіш — дарога да “Чайкі” не была разлічана на такія аўтаграмадзіны...

А тым часам жанчыны аформілі патрэбныя дакументы і, зрабіўшы свае справы, выехалі разам са стальяром у Мінск. Федарышкін застаўся адзін на дачы ў чаканні мінскай машыны і ў пошуках транспарту, на якім можна было б за некалькі рэйсаў даставіць скрыні да гэтай фуры. Карацей кажучы, яму давялося ў холадзе і практычна голадзе (у мясцовым сям’е акрамя чэрствага хлеба і ўспушаных кансерваў нічога не было) прабыць там больш за месяц. Затое ён дасканалы вывучыў усе маляўнічыя мясціны вакол возера Удомля, дзе калісьці падоўгу жылі і працавалі І.Левітан і М.Урубель, А.Сцяпаннаў і К.Каровін, А.Архіпаў і М.Багданаў-Бельскі, С.Жукоўскі і А.Мараваў. Вось якое цудоўнае сусор’е імёнаў творцаў, што прынеслі славу не толькі рускаму жывапісу!.. Фургон жа з’явіўся адразу пасля кастрычніцкіх святаў. З дапамогай нейкіх геадэзістаў, якія за дзясцят рублёў пагадзіліся дапамагчы, з рознымі нечаканымі прыгодамі фура была загрузана. Праз сорак дзён Федарышкін з каштоўным грузам вярнуўся ў Мінск, дзе атрымаў ад Аладавай не толькі падзяку, але і шчырыя выбачанні за тыя нягоды, што давялося яму зведаць...

Словам, залатая мара Аладавай здзейснілася: у Беларусі з’явіўся музей імя В.К. Бялыніцкага-Бірулі, хаця і не ў Мінску, але, строга кажучы, такія музеі патрэбны і ў рэгіёнах. Сёння падаецца дзіўным факт, што многія тагачасныя работнікі культуры і прадстаўнікі мастацкай інтэлігенцыі ставіліся скептычна і нават з недаверам да таго, што падобны музей нам, беларусам, наогул патрэбны. Прычына? Тады імя мастака, яго багатая творчая спадчына былі малавядомыя ў нашай краіне. Сярод яго бліжэйшых паслядоўнікаў і духоўных вучняў тады было толькі некалькі беларусаў, у тым ліку Антон Бархаткоў, Віталь Цвірка, Іван Карасёў, Іван Дмухайла і некаторыя іншыя, якія надвор’е ў гэтым сэнсе зрабіць не маглі. І толькі дзякуючы Аладавай спадчына Бялыніцкага-Бірулі стала па-сапраўднаму цудоўным адкрыццём для беларускага глядача і шчырым трыумфам увасаблення ідэі Алены Васільеўнай, рэалізацыяй якой яна цалкам прывяціла апошнія гады свайго жыцця. Усё, што сёння звязана з імем мастака, асвечана духам гэтай жанчыны, якая першая заявіла, што “прабыванне найбуйнейшага майстра пейзажа ў Беларусі — усё створае ім тут — уяўляе для нас асаблівую цікавасць і каштоўнасць”, і што “мы павінны беражліва збіраць і захоўваць яго творы, вывучаць яго спадчыну: мастакі — пасвойму, музейшыкі — пасвойму”, бо “творчасць ягоная складае законны гонар беларускага народа”.

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стагоддзя".
- Выстаўка Ірыны Котавай "Шпацыры па Парыжы".
- Выстаўка "Мастацтва Узбекістана са збораў НММ РБ". Да 24.02.2011 г.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка адной карціны "Ля касцёла" Ф.Ручыцка. Да 31.12.2010.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў В.Альшэўскага, М.Баразны, У.Зінкевіча.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура 1-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 26 — "Травята"

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Вернутыя імгненні. Яўрэй царскай Расіі". Да 16.01.2011.
- "Нясаконная

**"Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".**

Тэатралізаваная экскурсія паводле казка Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- "Маё жыццё — карціны": з калекцыі Ю.М. Пэна (з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў

У.Караткевіча).

- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Пушкінскія музеі Расіі і замежжа".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі: "Смерць — гэта не правасуддзе".

Валерыя Бандарчука.

- "Чараўныя лялькі і чудаўныя ёлкі".
- "Жыццё як застылае кіно".
- "3D. Стэрэапіс па тканіне".

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзярчу СССР А.Грамыку.
- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маентка

экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.

- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне, у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.

Выстаўкі:

- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крыміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Другая Біенале жывапісу, графікі і скульптуры.
- Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Да 5.01.2011.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза,
4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка "Мелодыі горада" студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка "Падводны свет".
- Выстаўка Аляксандра Дзімідава.
- Выстаўка "Рэха цішыні".

УВАГА!

НАГАДВАЕМ! НАЙЛЕПШЫ НАВАГОДНІ ПАДАРУНАК СЯБРАМ — ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"!

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.**

Паспяшайцеся на пошту!

п'еса для
механічнага шыла".
Да 9.01.2011.

Дом-музей І З'езда
РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І З'езда РСДРП".
- "Аксамітны трусік".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя

**"Дзядзька Янка,
добры дзень!".**

Выстаўкі:

- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання пэзмы "Курган").
- "Плянучь будучыне ў вочы..." (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Святло стагоддзяў".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння

- "Как молоды мы были... Семейный альбом".
- "Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945".
- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці". Да 12.05.2011.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Чараўніцтва і магія" (выстаўка васковых фігур).
- Выстаўка памяці

Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Повязь часоў".
- "А па начах мне сняцца коні..." Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "Вышыўка Наталлі Коршак".
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад.
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 26 — "Травята"

Дж.Вердзі.

- 27 снежня, 5 студзеня — "Жывэль" А.Адана.
- 28 — "Тры парасяці" С.Кібірава.
- 3 студзеня — "Іяланта" П.Чайкоўскага.
- 4 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.
- 6 — "Чараўная музыка" М.Мінкова.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Кралоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- 28 снежня, 5 студзеня — "Містэр Розыгрыш" С.Кандрашова.
- 29, 30 снежня, 4 студзеня — "Прыгоды маленькай

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 26 — "Баядэра" І.Кальмана.
- 28 — "Аднойчы ў Чыкага".
- 29 — "Юнона і Авось" А.Рыбніківа.
- 4 студзеня — "Мая жонка — ілгунья" В.Львіна.
- 29 — "Прывітанне, Брадвей!" А.Грыненкі.

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 26 — 30 снежня 2010 г., 2 — 6 студзеня 2011 г. — навагодняя праграма (спектакль "Цуды ў рэшаце"; ёлачная праграма "Снягурка і Дзед Мароз").

